

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908.   Andra Kammaren.   N:o 14.

Fredagen den 21 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *G. W. Roos* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående be-
villning af fast egendom samt af inkomst den 13 september
1907 m. m.;

angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för
år 1909;

med förslag till ny förordning angående bevillningsavgifter
för särskilda förmåner och rättigheter; samt

angående beredande af pension från allmänna indragnings-
staten åt en del vid Karlsborgs fästningsbyggnad anställda ar-
betare m. fl.

Dessa propositioner blefvo på begäran lagda på bordet.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig och hänvisades till statsutskottet Kungl.
Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner:

om anslag till inköp för Nyköpings hospitals räkning af
tomterna n:is 77—83 i Nyköpings stads tredje kvarter;

angående upphörande af vissa från Trollhätte kanal- och
vattenverk utgående avgifter;

angående ersättning för kostnaderna för värderingar af vissa
ingenjören Ernst Stridsberg samt Trollhätte pappersbruks aktie-
bolag tillhöriga byggnader och anläggningar m. m.;

angående öfverlåtelse till landtförsvaret af en del utaf förra skvadronschefsbostället Mölleröd n:o 1 kungsgård om 2 $\frac{5}{8}$ mantal i Kristianstads län;

angående öfverlåtelse till landtförsvaret af förra landshöfdingebostället kungsgården Noret i Kopparbergs län; och

angående öfverlåtelse till landtförsvaret af tre lägenheter, tillhörande Ulriksdals kungsgård m. m.

§ 4.

Härefter föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3, 4, 26, 27 och 28 samt lagutskottets utlåtanden n:is 7, 8, 9, 10 och 11.

§ 5.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 17, med förordning angående särskild skatt å majs, använd vid tillverkning af stärkelse, och

n:o 18, i anledning af väckt motion om nedsättning af tullen å »chopped apples».

§ 6.

Till bordläggning anmälades:

Riksdagens revisorers berättelse om den år 1907 af dem verkställda granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1906;

bevillningsutskottets memorial, n:o 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af lagen om fosterbarns vård; och

n:o 13, i anledning af väckta motioner om ändring af 1 och 12 §§ i lagen om skydd för varumärken; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående indragning af förste provinsialläkarebefattningarne m. m.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Följande nya motioner afgåfvos, nämligen af:

herr *D. M. Lyckholm m. fl.*, n:o 239, om skrifvelse till Kungl. Maj:t om inrättande af ett penninglotteri m. m., och

herr *F. W. Thorsson*, n:o 240, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i syfte att vid inträffad järnvägsolycka undersökning om olyckans orsak alltid måtte verkställas genom kompetent och opartisk myndighet m. m.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>E. D. V. Martin.</i>	den 22 februari,
» <i>F. Söderbergh</i> i Karlshamn under 6 dagar fr. o. m.	den 22 febr.,
» <i>K. A. Tengdahl</i> » 3 » » »	» 22 »
» <i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp	den 22 febr.,
» <i>C. E. Johansson</i> i Rönna under 8 dagar fr. o. m.	den 22 febr.,
» <i>S. M. Petersson</i> i Snällebo » 5 » » »	» 26 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,47 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Lördagen den 22 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrifvelse:

Till Riksdagens Andra Kammare.

På nådigste befallning får riksmarskalksämberet härigenom äran inbjuda herrar ledamöter af Riksdagens Andra Kammare att närvara i Riddarholmskyrkan den 26 innevarande februari, då Hans Maj:t Konungen på 250-årsdagen af Roskildefreden vid Carl X Gustafs kista nedlägger en krans.

Tryckta inträdeskort, angifvande ingång till kyrkan, tiden då dörrarna öppnas m. m., komma snarast att tillställas Kammarens herrar ledamöter.

Stockholms slott den 21 februari 1908.

F. v. Essen,
riksmarskalk.

Reinhold Rudbeck.

Skrifvelsen lades till handlingarne.

§ 3.

Herr vice talmannen *P. Pehrson* afämnade en motion, n:o 241, om anslag för nedläggande af en minneskrans vid Konung Carl X Gustafs sarkofag m. m.

Kammaren beslöt att omedelbart remittera denna motion till statsutskottet.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag rörande kammarens i § 3 här ofvan angifna beslut.

§ 5.

Härefter föredrogs följande skrifvelse:

Till herr talmannen i Riksdagens Andra Kammare.

Kommitterade för anordnande af fosterländsk minneshögtidlighet i Stockholm den 26 innevarande februari i anledning af

Roskildefreden 1658 hafva, bland annat, anordnat ett stort fosterländskt tåg, hvilket mellan kl. 2—5 e. m. kommer att defilera förbi den utanför Nordiska Museet uppresta Carl X Gustafsstatyn.

Till detta tåg har redan en storartad anslutning anmälts från hufvudstadens olika korporationer och föreningar.

Kommitterade hafva emellertid ansett att tåget skulle komma att på ett alldeles särskildt sätt blifva ett uttryck ej allenast för hufvudstadens utan för hela det svenska folkets känslor för det stora fosterländska minnet, om detta folks nu till riksdag församlade representanter behagade däruti deltaga, och få på grund häraf uttala den förhoppningen att så kunde blifva fallet.

För den skull få kommitterade värdsamt hemställa, att herr talmannen ville till kammarens kännedom bringa hvad kommitterade härmed vågat ifrågasätta.

För den händelse denna framställning skulle af kammaren gillas, anhålla kommitterade att senare få meddela de närmare planerna för tågets anordnande.

Stockholm den 20 februari 1908.

Å kommitterades vägnar:

Hans Wachtmeister,

ordförande.

Wilh. Planting-Gyllenbåga.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! I anledning af det nu gjorda meddelandet tillåter jag mig hemställa, att Kammaren ville besluta att deltaga i det tillärnade festtåget.

Hvad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls af kammaren.

§ 6.

Herr talmannen gaf häruppå ordet till

Herr Staaft; och yttrade denne: Herr talman, mina herrar! Under senaste tiden har försports, att vissa internationella förhandlingar vore å bane, hvilka skulle angå:

dels åstadkommande af ett fördrag mellan vissa stater och bland dem Sverige om upprätthållande af status quo i Östersjön;

dels upphörande af den förbindelse, som Ryssland genom en i samband med fredstraktaten i Paris den 30 mars 1856 afslutad konvention afgaf till västmakterna af innehåll, att Ålandsöarna icke skulle befästas ej heller något militäriskt eller maritimt etablissement därstädes underhållas eller grundas.

Interpellation.

Interpellation.
(Forts.)

Då till följd af dessa uppgifter en icke ringa oro bemäktigat sig många svenska sinnen, har jag trott mig böra föra fram den viktiga frågan i interpellationens form.

Beträffande Östersjöfrågan — utan afseende å Ålandsfrågan — gäller oron, att ett sådant fördrag skulle kunna vara ifrågasatt, hvarigenom vår afsikt att vidmakthålla en orygglig freds- och neutralitetspolitik skulle kunna, i händelse en konflikt uppstode mellan främmande makter, äfventyras. Denna vår afsikt är ofta och kraftigt framhållen och på visst sätt till och med i vår grundlag — 74 § regeringsformen — inskrifven. Den har ock ingått i hela vårt folks medvetande såsom en orubblig åskådning. Knappast någon stat i samtiden har väl så kraftigt som Sverige i handling bevisat sin kärlek till freden. Det synes då som om man i utlandet borde kunna vara förvissad att, därest vi lämnas att i ro besörja våra egna angelägenheter, vi icke lära vara sinnade att riskera vår fulla själfbestämningsrätt genom några som helst krigiska kombinationer. Och följaktligen borde ingen makt behöfva åstunda något politiskt fördrag med oss ur den synpunkten, att det skulle vara bättre att förekomma än förekommas.

Rörande Ålandsfrågan må följande sägas. Vi hafva betraktat den omständigheten, att Åland icke varit befästadt, och att det varit fritt från militäriska och maritima etablissement, såsom ett väsentligt villkor för vårt lands trygghet. Och vi hafva därför i Rysslands förklaring af 1856 till västmakterna sett ett ytterst viktigt stöd för denna trygghet. Utan öfverdrift kan ock sägas, att de vänskapliga känslor, som under en lång tidsföljd varit rådande mellan det svenska folket och det ryska, näppeligen skulle kunnat trifvas och tillväxa, därest förhållandet i afseende på Åland varit ett annat. Sätter man från rysk sida något värde på dessa vänskapliga känslor i Sverige, torde det därför icke finnas något bättre sätt att ådagalägga detta än att låta sagda förhållande alltjämt äga bestånd.

Efter dessa reflexioner tillåter jag mig att anhålla om kammarens tillstånd att till hans excellens ministern för utrikes ärendena få framställa följande spörsmål:

Anser regeringen, att Sveriges politik alltjämt bör vara oaf-låtliga riktad på ett orubbligt upprätthållande af neutralitet och att följaktligen alla sådana aftal böra undvikas, som, om ock endast medelbart, kunna prejudicera vår ställning vid en inträffande konflikt mellan främmande makter och dymedelst äfventyra vår neutralitet?

Och oaktadt jag känner mig fullt förvissad, att regeringen tillägger Ålandsfrågan den vitala betydelse för vårt lands trygghet, som den obestriddigen äger, vill jag likväl ytterligare tillåta mig spörja:

Är det möjligt att för närvarande göra något meddelande

om den ställning regeringen vid hittills förda underhandlingar intagit beträffande frågan om Ålands befästande?

Interpellation.
(Forts.)

Jag tillåter mig tillägga, att herr ministern för utrikes ärendena, som på förhand blifvit underrättad om min afsikt att väcka denna interpellation, benäget förklarar sig villig att därpå omedelbart afgifva svar för den händelse kammaren därtill lämnar honom tillfälle genom att omedelbart bevilja interpellationens framställande.

Herr Staaffs ifrågavarande anhållan blef af kammaren bifallen.

Ordet lämnades vidare på begäran till:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle, som anförde: Herr talman, mina herrar! Herr Staaff har med kammarens tillstånd till mig framställt följande frågor:

Ansvar regeringen att Sveriges politik allttjämt bör vara ofärligen riktad på ett orubbligt upprätthållande af neutralitet och att följaktligen alla sådana aftal böra undvikas, som, om ock endast medelbart, kunna prejudicera vår ställning vid en inträffande konflikt mellan främmande makter och dymedelst äfventyra vår neutralitet? samt

Är det möjligt att för närvarande göra något meddelande om den ställning regeringen vid hittills förda underhandlingar intagit beträffande frågan om Ålands befästande?

Innan jag öfvergår till besvarandet af de till mig framställda spörsmålen, ber jag i största korthet få angifva några synpunkter, ägnade att belysa den föreliggande frågan.

Sverige har under senare tider varit och är allt fortfarande af omständigheterna anvisadt att i sin allmänna politik icke syfta på annat än att såvidt möjligt bevara sin neutralitet under konflikter mellan främmande makter. En absolut säkerhet för att så skall blifva fallet kan under inga förhållanden uppnås. En garanterad neutralitet skulle icke föra till målet, men skulle ovillkorligen påtvinga oss ett beroende af de garanterande makterna, som på ett betänkligt sätt skulle binda vår fria själfbestämmanderätt. Denna farliga och för ett fritt folks sunda utveckling hinderfulla väg lär Sverige ej vilja beträda. Under sådana förhållanden torde vi ej hafva annat att göra än att med egna krafter och efter måttet af vårt folks ekonomiska bärkraft söka häfda vår neutralitet och eventuellt försvara vårt oberoende. Man får nämligen ej vara blind för att under en konflikt makterna emellan Sveriges ställning kan blifva sådan, att den allra lojalaste neutralitet från vår sida ej godtages. Denna för oss olyckliga eventualitet, hvars möjlighet dock ej kan förbises, torde endast kunna förutsättas inträffa, därest skådeplatsen för en konflikt blefve förlagd

Interpellation.
(Forts.)

till vår omedelbara närhet. För denna händelse har regeringen för sin del ej ansett sig böra söka någon särskild garanti. Den har å andra sidan ej trott sig böra afvisa de förslag, som till oss framställts afseende upprätthållandet af det territoriella status quo i och vid Östersjön. Den yttersta grunden till de förhandlingar, som nu pågå, är endast och allenast önskan att bevara freden i Norden. Om de leda till ett resultat, så hafva vi, synes mig, skaffat oss en ytterligare trygghet för vårt territorium utan att därigenom ådraga oss andra faror för krigiska förvecklingar än dem vi på grund af omständigheterna säkerligen äfven utan traktat skulle varit utsatta för.

Sammanfattningen af mitt svar å den första frågan skulle jag vilja uttrycka sålunda, att faran för oss att indragas i krigiska förvecklingar ej genom en eventuell traktat kan anses hafva ökat samt att vi dessutom uppnå en ytterligare säkerhet för vår territoriella integritet.

Gällande kutymer ålägga under pågående mellanfolkliga underhandlingar den allra strängaste tysthetsplikt, och detta icke blott med afseende å den ståndpunkt, som en annan makt kan hafva intagit, utan äfven rörande den egna ståndpunkten — vore den ock själfklar — så snart den meddelats andra makter och sålunda ingått såsom ett moment i underhandlingarna. Med hänsyn härtill finner jag mig förhindrad att yttra mig om Ålandsfrågan. Men jag vågar försäkra interpellanten och kammaren, att Kungl. Maj:ts regering till fullo behjärtar denna viktiga fråga och med all kraft sökt och söker att häfda vårt lands välförstådda intresse.

Herr Staaff: Herr talman! Under uttalande af min synnerliga tacksamhet till herr utrikesministern för visadt tillmötesgående, tillåter jag mig allenast tillägga följande.

Med stor tillfredsställelse erfar jag, att den ifrågasatta Östersjötraktaten icke skulle kunna anses innebära någon ökad fara för oss att indragas i krigiska förvecklingar. Man må dock ej undra på, att en farhåga i detta afseende kunnat uppstå af de strödda och fragmentariska uppgifter, som allmänheten haft tillfälle att se. De nu så brukliga aftalen makter emellan, som afse att fastslå och tillkännagifva en politisk intressegemenskap i vissa afseenden, kunna ju, då de ingås mellan makter af mycket olika materiell styrka, understundom tänkas medföra en viss fara för de mindre makter, som deltaga däri. Det måste därför verka i hög grad lugnande att erfaras, att en sådan risk icke kan finnas i den nu ifrågasatta enteinten.

Beträffande Ålandsfrågan vågar jag trots svarets af nödvändigheten föreskrifna knapphet draga den slutsatsen, att full öfverensstämmelse råder emellan regeringens uppfattning och den uppfattning, som helt visst är hela den svenska nationens. Det kunde ur sådan synpunkt tyckas hafva varit onödigt att fram-

ställa frågan. Men i så betydelsefulla situationer som den nu föreliggande kan det dock te sig som en plikt mot fosterlandet att äfven i Riksdagen åtminstone något uttryck gifves för den allmänna svenska opinionen.

Det är som bekant icke i vår Riksdag brukligt att fatta någon resolution — i andra länder benämnd dagordning — i anledning af en interpellation och därå gifna svar. Hade så kunnat ske, så skulle jag hafva trott mig böra föreslå kammaren att göra ett uttalande af följande lydelse:

Kammaren betygar sin tillfredsställelse öfver att det ifrågasatta aftalet rörande status quo i Östersjön icke skulle strida mot Sveriges bestämda afsikt att så långt möjligt är upprätthålla sin neutralitet vid eventuell konflikt mellan främmande makter. Kammaren uttalar den förhoppningen, att det nuvarande, för vårt land så ytterst viktiga förhållandet i afseende på Åland måtte allt fortfarande äga bestånd. Och kammaren hyser den bestämda tillförsikten, att regeringen under omsorgsfullt bevarande af vårt goda förhållande till alla intresserade makter skall veta att i båda dessa afseenden med kraft och energi bevaka Sveriges intressen.

I detta anförande instämde herrar *Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Branting*, *Höjer*, *Byström*, *Berg* i Stockholm, *Wavrinsky* i Stockholm, *Wallis*, *Hammarlund*, *Nyström*, *Lindhagen*, *Palme*, *Moll*, *Warburg*, *Blomberg*, *Lovén*, *Lindqvist*, *Kjellberg*, *Lindley*, *Hildebrand*, *Fürst*, *Beckman* i Djursholm, *Wawrinsky* i Saltsjöbaden, *Ericsson* i Alberga, *Pettersson* i Södertälje, *Berg* i Staby, *Pehrsson* i Österby, *Juhlin*, friherre *Bonde*, *Forssling*, *Johansson* i Öja, *Widén*, *Andersson* i Bråborg, friherre *Adelswärd*, *Pettersson* i Bjälbo, *Ekman* i Mo gård, *Henricson*, *Beckman* i Linköping, *Zetterstrand*, *Vahlquist*, *Johansson* i Jönköping, *Fornander*, *Johansson* i Aflösa, *Eriksson* i Lindehult, *Rune*, *Jeansson* i Kalmar, *Lindgren* i Oskarshamn, *von Schéele*, *Larsson* i Säby, *Persson* i Borrbj, *Larsson* i Klagstorp, *Svensson* i Olseröd, *Bosson*, *Petrén*, *Lindberg*, *Jönsson* i Kvarnberga, *Nilsson* i Skärhus, *Andersson* i Örstorp, *Persson* i Plöninge, *Broomé* i Bårslöf, *Neess*, *Thylander*, *Åkesson*, *Larsson* i Lund, *Thorsson*, *von Geijer*, *Asker*, *Lundgren*, *Berg* i Göteborg, *Lindblad* i Göteborg, *Neiglick*, *Wallentin*, *Karlsson* i Göteborg, *Broström*, *Ekman* i Göteborg, *Larsson* i Göteborg, *Wijk*, *Röing*, *Svensson* i Skyllberg, *Gustafsson* i Sjögesta, *Eriksson* i Bäck, *Andersson* i Helgesta, *Forsberg*, *Janson* i Bråten, *Lundblad*, *Nilson* i Örebro, *Lindgren* i Islingby, *Larsson* i Västerås, *Hammarström*, *Camitz*, *Persson* i Tällberg, *Ericsson* i Ofvamyra, *Ersson*, *Olsson* i Älfdalsåsen, *Hansson*, *Söderberg* i Hobbörn, *Eriksson* i Grängesberg, *Hedenstierna*, *Sandén*, *Anderson* i Hasselbol, *Sandin* i Grums, *Jansson* i Edsbäcken, *Hultkrantz*, *Canell*, *Berggren*, *Matsson*, *Jansson* i Krakerud, *Otto*, *Erikson* i Öfra Odensvi, *Thavenius*, *af Callerholm*, *Ström*, *Leksell*, *Olsson* i See,

Interpellation.
(Forts.)

Interpellation.
(Forts.)

Eriksson i Älgered, Johansson i Kälkebo, Starbäck, Lindh i Gäfle, Sundström, Centerwall, Nordin, Kvarnzelius, Karlsson i Fjäl, Nydal, Eriksson i Rödsta, Emthén, Hörnstén, Hagström, Öberg, Hellgren, Karlsson i Mo, Sundin, Bromée i Billsta, Enander, Sehlin, Anderson i Baggböle, Wiklund, Jonsson i Lycksele, Ahlstrand, Sædén, Lundström, Carlsson i Malmberget, Kronlund och Berglund.

Herr vice talmannen: Herr talman! Det torde vara en öfver hela världen känd sak, som ock är, icke minst i senare tid, till fulla bevisad, att svenska folket är ett fredsälskande folk, som ingenting högre önskar än att i godt samförstånd med alla sina grannar få, ostördt af andra och utan att störa någon, arbeta på utvecklingen af sin odling och sitt välstånd. Men det torde ock vara ett icke mindre känt förhållande, att svenska folket är synnerligen ömtåligt om sin själfbestämmanderätt och sin själfständighet, som det icke vill se direkt eller indirekt hotade från något håll. Då jag af h. exc. utrikesministerns svar på herr Staaffs interpellation tror mig med säkerhet kunnat finna, att regeringens fasta afsikt är att tillmötesgå dessa folkets önskningsar så i ena som andra afseendet, vill äfven jag betyga h. exc. utrikesministern min tacksamhet för det han nyss här har yttrat.

Den ärade interpellanten slutade med att förklara, att han, för den händelse vårt parlamentariska bruk det medgifvit, skulle velat föreslå kammaren att nu göra ett uttalande, som af honom närmare formulerades. För min del skulle jag, under den gjorda förutsättningen, med nöje hafva gifvit min röst åt ett sådant beslut.

Häruti instämde herrar *Sandquist, Lundin, Mallmin, Lindblad* i Närlunda, *Sjöberg, Danielsson, Bengtsson* i Häradsköp, *Räf, Hazén, Jonsson* i Hökhult, *Sjö, Petersson* i Dänningelanda, *Olsson* i Blädinge, *Magnusson* i Tumhult, *Persson* i Hult, *Redelius, Petersson* i Snällebo, *Johansson* i Berga, *Lindvall, Risberg, Carlsson* i Norra Smedstorp, *Johansson* i Möllstorp, *Svallingsson, Larsson* i Bondarfve, *Persson* i Killebäckstorp, *Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Tyllered, *Hellman, Gunnarsson, Lyckholm, Larsson* i Pressstorp, *Ödman, Nylander, friherre Silfverschiöld, Johanson* i Valared, *Nilsson* i Kattleberg, *Svensson* i Saläng, *Dahlgren, Johansson* i Mellbyn, *Kjellén, Magnusson* i Salstad, *Zimdahl, Svensson* i Bondön och *Johanson* i Mossebo.

§ 7.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående be-

villning af fast egendom samt af inkomst den 13 september 1907 m. m.;

angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1909; och

med förslag till ny förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Till statsutskottet öfverlämnades härefter Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af pension från allmänna indragningsstaten åt en del vid Karlsborgs fästningsbyggnad anställda arbetare m. fl.

§ 8.

Efter föredragning af herr *D. M. Lyckholms m. fl.* å kammarens bord hvilande motion, n:o 239, föreslog herr talmannen att densamma skulle hänvisas till kammarens fjärde tillfälliga utskott.

I anledning häraf begärdes ordet af

Herr Zetterstrand, som yttrade: Herr talman! Här är föreslaget, att herr Lyckholms motion skulle hänvisas till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 4. Men såvidt jag vill minnas, förelåg till behandling vid 1906 års riksdag en motion af alldeles likartadt syfte, och den hänvisades till tillfälliga utskottet n:o 1. Jag hemställer därför, huruvida det icke vore lämpligt, att äfven denna fråga hänvisades till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen framställt proposition i ämnet, beslöt kammarerna att hänvisa denna motion till kammarens första tillfälliga utskott.

Herr *F. W. Thorssons* å kammarens bord hvilande motion, n:o 240, hänvisades till kammarens tredje tillfälliga utskott.

§ 9.

Vidare föredrogs och hänvisades till statsutskottet Riksdagens revisorers berättelse om den år 1907 af dem verkställda granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1906.

§ 10.

Bevillningsutskottets härefter föredragna memorial n:o 11, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar

af bevillningsutskottets betänkande n:o 7, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförrättning, lades till handlingarna.

§ 11.

Föredrogos men bordlades åter lagutskottets utlåtanden n:is 12 och 13 samt Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

§ 12.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottstaterna.

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.*

Punkten 1:o, angående anslaget till Kungl. Maj:ts hofhållning. Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att höja det till Kungl. Maj:ts hofhållning anvisade ordinarie anslag, nu 748,000 kronor, med 52,000 kronor till 800,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hade utskottet till behandling förehått en af herr *A. Thylander m. fl.* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 174, däri föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att det ordinarie anslaget till Kungl. Maj:ts hofhållning måtte i riksstaten för år 1909 uppföras till samma belopp som för innevarande år eller 748,000 kronor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte, med afslag å herr Thylanders m. fl. omförmälda motion, höja det till Kungl. Maj:ts hofhållning anvisade ordinarie anslag, nu 748,000 kronor, med 52,000 kronor till 800,000 kronor.

Vid denna punkt hade emellertid reservation afgifvits af herrar vice talmannen *Pehrson, Sjö, Hammarlund, Andersson* i Västra Nöbbelöf, *Starbäck, Wiklund* och *Larsson* i Lund, som ansett, att utskottet bort hemställa:

a) att Riksdagen måtte, med afslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, besluta att i riksstaten för år 1909 uppföra ordinarie anslaget till Kungl. Maj:ts hofhållning med enahanda belopp som för innevarande år eller 748,000 kronor; samt

b) att vid bifall till moment a) herr Thylanders m. fl. ofvannämnda motion måtte anses besvarad.

Efter föredragning af denna punkt begärdes ordet af

Herr Forssling, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Det i denna hufvudtitel framställda förslaget om ökning af anslaget till konungahuset har mottagits med blandade känslor i vida kretsar inom vårt land. Den motivering, som anförts för en sådan ökning, verkar ej heller vidare öfvertygande, eftersom

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)*

det råder mycket delade meningar om huru stort anslagsbelopp skall vara erforderligt för en regerande konung i vårt land. Förut ansåg man, att detta anslag skulle vara så stort, att det skulle sätta statschefen i stånd att i prakt och glans öfverträffa alla andra inom landet. Numera ställer svenska folket icke en sådan fordran på statsöfverhufvudet. Prakt och glans verka icke längre imponerande, utan väcka i vår tid snarare afsmak hos mången och hos än flera ovilja. Däremot skulle man med glädje se, om från konungaborgen kunde gifvas de högre klasserna i vårt land ett välbehöfligt godt exempel genom ett enklare och mindre glänsande lefnadssätt, och till ett sådant lefnadssätt måste det nuvarande anslaget anses vara mer än tillräckligt. Kunde ett afslag på den ifrågasatta höjningen föranleda till verkliga inskränkningar i hoflyx och paradlyx m. m., så vore därom enligt mitt förmenande icke annat än godt att säga. »Man apar eder», sade redan Gustaf Vasa till sina söner, och den satsen gäller än i denna dag. Måhända skulle ett dylikt exempel från högsta ort kunna i någon mån stäfja den lyx, det öfverflöd och den njutningslystnad, som nu förekomma i de högre kretsarna och hota att tillintetgöra och förkväfva de rester af förnöjsamhet och sparsamhet, som ännu finnas kvar. Det skulle kanhända också vara godt för de högsta klasserna att i tid förbereda sig på de tider, som komma. Man behöfver icke vara i tvifvel om att inom den närmaste framtiden samhället kommer att ställa vida högre kraf än nu på den större förmögenheten och den större inkomsten.

Riksdagen ville för några dagar sedan icke vara med om någon minskning af de till hofvet hörande personernas inkomst genom att ålägga dem skattskyldighet, trots det motbudande som måste anses ligga däri, att från skatt befrias någon, ehö det vara månde, som endast behöfver taga af sitt öfverflöd för att gälda skatten, då man utan betänkande ålägger dem skatt, som måste försaka hvad som hör till lifvets uppehälle och nödtorft för att kunna utgöra den. Emellertid har nu ökning föreslagits. I mitt tyckte äro anledningarne till ökning mycket svagare än anledningarne till minskning. Man skulle kunna tycka, att 52,000 kronor icke spela någon roll i en budget på öfver 200 millioner kronor; och att tvista därom påminner kanske väl mycket om en storm i ett vattenglas. Men enligt min mening spela dock dessa 52,000 kronor vida större roll än de tre- eller fyrahundra kronor, som härom dagen begärdes till ett par änkor med oförsörjda barn efter i statens tjänst förolyckade arbetare, men härom tvistade Andra Kammaren både länge och väl. Det är vida större skäl nu än då att tala om konsekvenserna.

Som ett beviljande af den föreslagna ökningen enligt min åsikt hvarken är nödigt eller nyttigt och fördenskull icke står i öfverensstämmelse med den sparsamhet med statens medel, som

Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)

svenska folket väntar af sina representanter, yrkar jag afslag på utskottets hemställan och bifall till den i ämnet afgifna reservationen.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! I denna grannliga fråga anser jag mig böra anföra de synpunkter, som för mig varit afgörande och som sålunda bestämt mitt votum. Det är egentligen två skäl, som föranlett mig att ansluta mig till utskottets föreliggande förslag. Det första af dessa mina skäl är ett kungsord, som finnes återgifvet på sidan 2 i detta utlåtande, af innehåll, att om den nu äskade höjningen af 52,000 kronor komme att beviljas, Hans Maj:t framdeles af sitt eget hofhållningsanslag ville bestrida utgifterna för sina yngre söner. Ingen af herrarne lär kunna tänka sig, att, därest vi nu så att säga icke taga Kungen på orden och bevilja det äskade anslaget af 52,000 kronor, vi sedan skola kunna komma ifrån för billigare pris, därest förslag framställes därom, att Riksdagen skall bevilja apanage till Kungens yngre söner. Jag kan sålunda, mina herrar, af sparsamhetsskäl yrka bifall till utskottets hemställan, men, såsom jag redan nämnt, har jag, herr talman, äfven ett annat skäl för min ståndpunkt i denna fråga. Detta skäl anser jag ej lämpligt att närmare utveckla, utan vill endast antydningssvis beröra detsamma. Vi lefva i en bister tid, det är sant, penningtillgången är knapp, och det är ej utan bekymmer vi gå framtiden till mötes. Men så dålig är dock icke ställningen i vårt land, att vi icke på ett värdigt sätt kunna uppehålla vårt konungahus, och erinra vi oss, mina herrar, de sorgliga historiska händelser, som icke ligga alltför långt bakom oss, och vädja till svenska folkets lojalitet och hederskänsla, är jag för min del fullt öfvertygad därom, att vi kunna bevilja det nu äskade anslaget med folket och för kungen.

I detta anförande instämde herrar *Ekman* i Mo gård, *Jeansson* i Kalmar, *Lindvall*, *Emthén*, *Hagström*, *Zimdahl*, *Hörnstén*, *Olsson* i Älfdalsåsen, *Ström*, *Hedenstierna*, *Svensson* i Skyllberg, *Neiglick*, *Ekman* i Göteborg, *Canell*, *Camitz*, friherre *Adelswärd*, *Kronlund*, *Nydal*, *Sædén*, *Thavenius*, *Beckman* i Linköping och *Lovén*.

Herr Larsson i Lund: Då jag deltagit i den reservation, som finnes fogad vid utskottets betänkande, skall jag tillåta mig att yrka bifall till reservationen och afslag på utskottets hemställan. Jag delar nämligen fullständigt den uppfattning, som af reservanterna omfattas, nämligen att de förhållanden, hvilka 1887 betingade den nedsättning i anslaget till Hans Maj:t Konungens hofhållning, som motsvarade de för Deras Kungl. Högheter Arf furstarne uppförda anslag, fortfarande äro oförändrade, och så länge dessa förhållanden äro oförändrade, finner jag mig för-

hindrad att bidraga till någon höjning af anslaget till Hans Maj:t Konungens hofhållning. Jag yrkar bifall till reservationen.

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Thylander, Starbäck, Branting, Eriks-son* i Grängsberg och *Lundström*.

Herr Sjö: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarne finna, har jag reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet kommit, och vill för den skull i min ringa mån framhålla de skäl, hvilka föranledt denna min reservation. Men innan jag det gör, ber jag att få anföra något i fråga om de historiska tilldragelser, som för 21 eller 22 år sedan försiggingo rörande apanagefrågan. Kungl. Maj:t inkom då till 1886 års Riksdag med begäran om ett anslag af 26,000 kronor till Hertigen af Gottland. Detta anslag eller denna kungl. proposition återförvisades, mildt sagdt, af Riksdagen, så att ingenting blef utaf med detta anslags beviljande. Följande riksdag, 1887, återkom Kungl. Maj:t och begärde, att Riksdagen af Kungl. Maj:ts hofhållningsanslag, 800,000 kronor, måtte anslå 26,000 kronor till hvardera af Hertigarne af Gottland, Västergötland och Närke. I det statsrådsprotokoll, som vid denna punkts uppsättande fördes, förklarade Konungen, att han i anseende till den af senaste statsutskott begagnade formulering af dess hemställan ville förklara, att Hans Maj:t funne ett bifall från Riksdagens sida till den nädiga framställningen medföra såsom gifven följd, att han icke framdeles komme att ifrågasätta någon förhöjning af de till hans hofhållning anvisade anslag. Härom yttrar statsutskottet, hvilket uttalande också gillades af Riksdagen: »Sedan Hans Maj:t Konungen genom sitt yttrande till statsrådsprotokollet förklarat sig icke komma att framdeles ifrågasätta någon förhöjning i det till hans hofhållning anvisade anslag, och då Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej innebär någon ökning utan blott en fördelning af det till Kungl. Maj:ts hofhållning nu utgående anslag, finner utskottet, utan att ingå i någon pröfning af ofvanberörda principfråga, sig, under förutsättning att någon ökning i anslagen till Deras Kungl. Högheter icke framdeles ifrågakommer, böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning och hemställer för den skull, att det för Kungl. Maj:ts hofhållning anvisade årliga anslag, 800,000 kronor, må nedsättas till 722,000 kronor, samt att ett årligt anslag af 26,000 kronor till hvardera af deras Kungl. Högheter Hertigarne af Gottland, Västergötland och Närke må i riksstaten uppföras». Herrarna hafva sig nog bekant, att Hertigen af Gottland sedermera drog sig tillbaka från sitt anslag, så att Kungl. Maj:t under de 20 senare åren haft ett anslag af 748,000 kronor och de båda Hertigarne 26,000 kronor hvardera. Man hade trott, att när den aflidne Konung Oscar förklarat detta, som jag nu uppläst, äfven hans efterträdare vid sin tronbestigning skulle

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)*

respekterat det och icke fordrat mer än hvad som under mer än två tiotal af år utgått till underhållet. Konungen har, såsom herrarne alltför väl veta, icke allenast dessa 748,000 kronor, utan därjämte från riksgäldskontoret 300,000 kronor, eller tillsammans 1,048,000 kr. jämte alla de naturaförmåner, som han åtnjuter för sig och sin hofhållning, och som uppgå till 128,750 kronor. Detta är ett ganska storartadt belopp, och man torde icke kunna säga, att det är mindre än att Konungen därmed må kunna såväl representera vårt land som bestrida sina öfriga omkostnader. Det är icke nu de tider, som vi hafva haft förr, då det nästan fordrats att konungen skulle uppträda i prakt och lyx. Nu ser man helst, att det går till i allsköns enkelhet och flärdlöshet och att sparsamhet iakttages, och om så sker, kan man vara förvissad om att denne konungs undersåtar skola vara honom mycket tack-samma därför.

Tager man exempel från vårt grannland, skall man finna, att vår Konungs apanage uppgår till några hundra tusen kronor mera än konungens i grannlandet, och man hör ändå icke annat än att han representerar sitt folk värdigt. Så bör äfven här kunna ske.

När jag nu yttrar detta, ber jag att få uppläsa Riksdagens uttalande angående det af Konungen år 1886 äskade anslaget till Hertigen af Gottland. Detta är ett uttalande af 1886 års Riksdag, som jag själf varit med om och beslutat, och med hvilket jag tror att vi äfven nu skola kunna motivera den reservation, som afgifvits af 7 ledamöter i statsutskottet, däraf jag den ene. Det lyder:

»I öfvertygelsen om svenska folkets djupa värn och tillgifvenhet för konungahuset skulle Riksdagen ur denna synpunkt ej hyst någon betänklighet att bifalla det väckta förslaget angående ett årligt anslag för Hans Kungl. Höghet Hertigen af Gottland, men då vårt lands näringar och en stor del af landets befolkning för närvarande lida under trycket af en sällsynt svår ekonomisk kris, hvars långvarighet svårigen kan beräknas, har Riksdagen, som fortfarande hyser betänkligheter att vidtaga förändring i anslagen under riksstatens första hufvudtitel, med afseende jämväl å det inflytande på allmänna meningen inom landet, som ofvan antydda förhållanden måste utöfva, icke bifallit denna Eders Kungl. Maj:ts framställning.»

Detta var den skrifvelse, som Riksdagen för 22 år sedan aflät till Konungen med anledning af då äskadt anslag till Hertigen af Gottland.

Dessa skäl tror jag kunna gälla äfven nu i fråga om ökad anslag till Konungen. Vi hafva verkligen, mina herrar, en kris i vårt land. Den ena firman faller efter den andra. Det ser verkligen bedröfligt ut, och ingen vet, när krisen skall upphöra. Den ser ut att blifva ganska långvarig.

Jag tror fördenskull, att det skulle vara bäst såväl för Konungen själf och hans regering som för Riksdagen och hela svenska folket, om detta anslagskraf blefve tillbakavisadt. När jag nu yrkar detta, får jag dock likväl säga, att jag vill vara Konungens ödmjuke undersåte lika mycket som jag hoppas, att han äfven vill vara min nådige konung, oaktadt jag vågar här såsom representant för en liten del af svenska folket uttala min mening.

Herr talman! Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Med herr Sjö förenade sig herrar *Anderson* i Baggböle, *Enander* och *Sundin*.

Hans excellens herr statsministern *Lindman*: Herr talman, mina herrar! Jag har varit upptagen i Första Kammaren af en debatt, hvilken hindrat mig att åhöra den diskussion i denna fråga, som här ägt rum. Jag får därför bedja kammaren om ursäkt, om jag kommer att upprepa något af det, som förut här har kunnat blifva yttradt.

Förhållandet är ju, såsom finnes angifvet i Kungl. Maj:ts proposition, att vid 1865—1866 års riksdag beviljades ett apanage åt Konungen af 800,000 kronor. Samma apanage beviljades åt Konung Oscar II vid hans tronbestigning 1872. Nu gjordes beträffande detta apanage år 1887 den förändringen, att det uppdelades så, att Konung Oscar II fick vidkännas en nedsättning af sitt apanage, mot det att hans yngre söner erhöles särskilda apanage. Detta beslut föregicks af en diskussion i denna kammare, hvarunder yrkades afslag å Kungl. Maj:ts proposition och statsutskottets därmed öfverensstämmande hemställan, men Riksdagen afslög detta yrkande. Summan af det hela förblef emellertid 800,000 kronor. Sålunda utgingo dessa apanage vid Konung Oscar II:s död med 748,000 kronor till Konungen själf och 26,000 kronor till hvardera af hans tvenne yngsta söner.

Reservanterna hos innevarande års statsutskott anföra nu ett yttrande, som afgafs af statsutskottet 1886, då frågan äfven var föremål för behandling, ehuru i en annan form, nämligen det yttrandet, »att det mötte betänklighet att föreslå förändring i anslagen under riksstatens första hufvudtitel». Likväl har ju många gånger i Riksdagen framhållits, att ändring i dessa anslag icke bör ske annat än vid tronskifte, och nu har ju här ägt rum ett tronskifte. Det synes mig därför, att den invändning, som gjordes 1886, under det Konung Oscar II lefde, icke bör tillmätas allt för stor betydelse nu efter hans död och efter Konung Gustaf V:s tronbestigning.

Mig synes, att förhållandena nu äro ungefär desamma, som de voro 1872. Konung Oscar II hade yngre söner, och för dem

Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)

hade han själf att sörja. På samma sätt är förhållandet med den nuvarande Konungen. Han har också yngre söner, och han har ju tydligt förklarat, att han icke ämnar för dem begära något apanage. I detta afseende synas mig förhållandena vara fullt jämförliga. Men de skulle blifva olika, om Konungens apanage bibehölles vid den gjorda nedsättningen till följd af de till Konungens bröder utgående apanagen. Förhållandet mellan Konung Oscar II och dem, som åtnjöto dessa apanage, var ett förhållande mellan Konungen och hans söner, men här skulle nu komma ett förhållande mellan Konungen och hans bröder.

Detta är den historiska gången af saken.

Jag ber att få öfvergå något till den rent ekonomiska sidan af saken.

Riksmarskalksämberet inkom till Kungl. Maj:t med en framställning, att Konungens apanage, som utgick med 748,000 kronor, måtte återföras till det belopp, till hvilket det fastställdes vid Konung Oscar II:s tronbestigning för 36 år sedan, och Kungl. Maj:t kunde vid behandlingen af detta ärende icke finna annat än att i riksmarskalksämberets framställning funnes anförda goda skäl för ett sådant förfarande.

Vår Konung har uttalat, att han önskar i sin hofhållning införa enkelhet och sparsamhet, och säkerligen äro vi öfver hela landet och kanske icke minst i denna kammare honom tacksamma för detta uttalande. Vi hälsa det med tillfredsställelse och glädje och önska gärna, att han i detta afseende måtte genomföra förändringar i lefnadssättet och däruti vara ett föredöme för sitt folk. Men sådana inskränkningar kunna dock icke göras på alla områden. Detta gäller särskildt beträffande Konungens representativa plikter icke blott inom landet utan kanhända mest gentemot utlandet, ty icke önska vi, det vågar jag tro, att Konungen ej skall gentemot utlandet uppträda så, som i detta afseende plägar ske, ej heller att det umgänge, om jag så får säga, som Konungen kan pläga med andra monarker, bör inskränkas. Detta torde säkerligen icke kunna vara till landets nytta, ty ett litet land har all anledning att i sådant hänseende icke ställa sig allt för mycket i skymundan. Det kan återverka olyckligt under andra omständigheter.

Jag tillåter mig vidare framhålla att, under det att Konung Oscar II ägde en ej oväsentlig enskild förmögenhet, så äger den nuvarande Konungen icke detta. Till följd af gifna bestämmelser skall han nämligen öfvertaga betydande inventarier och konst-saker, som finnas förvarade å det kungl. slottet i Stockholm och på andra kungliga slott. Dessa komma att uppgå till så väsentliga belopp, att, när de äro inlösta, Konungen icke äger någon förmögenhet. Han är i detta afseende sålunda mera ogynnsamt ställd än sin företrädare.

För en konung förekomma ju för öfrigt kostnader på allehanda

områden, säkerligen i vida större grad än vi någonsin vilja föreställa oss. Han har utgifter till allehanda ändamål, där Konungen icke kan undandraga sig på samma sätt som en enskild man, utan måste bidraga och träda emellan, kanske mången gång i betydligt större proportion än förhållandet är med enskilda människor. Jag erinrar därvid särskildt om de anslag, som Konungen årligen lämnar till de kungl. teatrarna i Stockholm, nämligen 60,000 kronor till operan och 15,000 kronor till dramatiska teatern, tillsammans 75,000 kronor eller ungefär 10 % af hela apanaget, och, hvad åtminstone det första af dessa anslag beträffar, vågar jag påstå, att det är alldeles oundgängligt, att Konungen lämnar det, om icke operaverksamheten — svår att upprätthålla utan detta — skulle blifva helt och hållet omöjliggjord.

Jag vågar mot den siste ärade talaren påstå, att han icke kan åberopa utlandets exempel, ty förhållandet är nog det, att, om vi se saken i proportion till landets storlek, vi ingalunda äro de främste beträffande storleken af apanaget.

Slutligen, nog förefaller det mig tämligen egendomligt, att, under det Riksdagen år efter år under den sista tiden beviljat betydande löneförhöjningar åt statstjänare på alla områden, Riksdagen skulle finna, att i motsats däremot en nedsättning skulle kunna göras å Konungens apanage. Jag säger nämligen nedsättning, ty jag jämför förhållandena år 1872 med de nuvarande. Då utgick apanaget med 800,000 kronor, nu skulle det utgå med 748,000 kronor. Jag anställer denna jämförelse, ty jag anser, att, om anslaget nu skulle höjas till 800,000, detta, åtminstone hvad Konungen beträffar, endast vore att återföra det till hvad det förut varit.

På dessa skäl har Kungl. Maj:t ansett, att det vore väl motiveradt att framlägga för Riksdagen ett förslag om höjning af Konungens apanage till 800,000 kronor. Det synes mig vara en angelägenhet af vikt, att Konungen erhåller ett apanage, som sätter honom i stånd att på ett landets värdigt sätt upprätthålla sin ställning såsom dess öfverhufvud vid uppfyllandet af alla de representationsplikter, som i denna hans egenskap åligga honom gentemot Sverige och gentemot utlandet. Jag anhåller därför, att, när kammaren går att afgöra denna sak, kammaren ville välvilligt taga i öfvervägande, hvad Kungl. Maj:t i sin proposition hemställt samt statsutskottet föreslagit.

Hr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Den värderade statsutskottsledamot, som talade för bifall till Kungl. Maj:ts förslag och statsutskottets hemställan, hade hufvudsakligen två skäl för detta sitt bifallsyrkande. Det ena var kungsordet, och det andra var, att vi skulle genom anslaget bereda konungahuset tillfälle att på ett värdigt sätt representera oss.

Jag skall icke inlåta mig på att bedöma, i huru hög eller

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)*

Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)

liten grad vi i föreliggande fråga hafva att bygga på kungsord, men den högt värderade talaren sade, att, oakadt vi lefva under tryckta ekonomiska omständigheter, ställningen dock icke vore så brydsam, att vi af denna anledning behöfde känna oss benägna att företaga någon prutning i det framlagda förslaget.

Jag vill då till herr Daniel Perssons begrundande be att få erinra om en sak, som i dessa dagar har inträffat. Då vi under föregående riksdag till följd af det ekonomiska bryderi, hvori dåvarande kronprinsen var försänkt, hade anledning att dryfta de kungliga ekonomiska bekymren, tillät jag mig erinra om en pågående undersökning angående huru en stor del af synnerligen Stockholms invånare hade det ställdt. I dessa dagar har till Kungl. Maj:ts inlämnats en skrifvelse från centralförbundet för socialt arbete, angående lagstiftning för hemarbete, hvaraf framgår, att dessa personer hafva en mycket dålig ekonomisk ställning. Bland annat anføres, att af de arbetare, hvilkas ekonomiska förhållanden man undersökt, 48 % hafva 10 timmars arbete eller därutöfver hvarje dag, 31 % 12 timmars arbetsdag och 21 % mellan 11 och 12 timmars arbetsdag. $\frac{3}{4}$ af dessa arbetare förtjåna mindre än 10 kronor i veckan och $\frac{1}{4}$ mindre än 6 kronor i veckan. Det framhålles med anledning häraf, att det är otvetydigt, att i vårt land finnes en ingalunda fåtalig grupp arbetare, som framlefva sitt lif under villkor, hvilka *tarfva snar och kraftig hjälp* från det allmännas sida. Det synes mig, att dessa enkla rader mycket väl kunna och böra inslås i den million-väf, som vi nu hålla på med.

Herr statsministern anförde, att det vore oundgängligen nödvändigt, att vi beviljade det nu äskade anslaget för att Konungen skulle kunna på ett fullt värdigt sätt representera den svenska nationen. Ja, jag får säga, att jag icke kan förstå, att 748,000 kronor skulle sätta majestätet i en så brydsam situation, att han icke skall kunna på ett representativt sätt företråda den svenska nationen, äfven när det gäller att företråda den utåt.

Vidare häfdade herr statsministern, att det nuvarande majestätets ekonomiska ställning gjorde det svårt för honom att slå sig fram med sina ekonomiska bekymmer, för den händelse vi icke bifölle den nu framlagda kungl. propositionen; och det skulle då bland annat åligga honom en förpliktelse att öfvertaga en hel förmögenhet i konstsaker och dylikt. Men det belopp, han får i egenskap af arftagare efter sin fader, är väl ändock icke att förakta med hänsyn till dess användning såsom betalning för dessa värdefulla saker, så att icke tror jag, att han blir ställd på »*bar backe*», om man nu beviljar endast det anslag, som reservanterna föreslagit.

Det har äfven anförts, att de dyra tiderna varit anledning till en genomgående löneförhöjning för samtliga lönefunktionärer i staten. Ja, jag medgifver, att detta är förhållandet. Och till-

lägger, att man under dessa löneregleringar med synnerligen gifmild hand gifvit åt dem, som förut haft mycket bra betaldt, och prutat så långt det varit möjligt för dem, som haft litet betaldt. Ur denna synpunkt är det ju konsekvent och riktigt, att man också *proportionerligt ökar det kungliga apanaget*. Men å andra sidan kan jag icke erkänna, att monarkens existensförhållanden äro så brydsamma, ty vi skola komma ihåg, att Riksdagen för några dagar sedan affärdade en motion, som afsåg att äfven ställa konungahuset i kontakt med de dyra förhållanden, som äro en följd af tullpolitiken och allt annat. Sålunda har man redan i viss mån befriat majestätet från att i full utsträckning känna trycket af de dyra tiderna.

*Angående
anslaget till
Kungl. Maj:ts
hofhållning.
(Forts.)*

Själfrågan är enligt min uppfattning denna: Skall Riksdagen genom att bifalla Kungl. Maj:ts propositon godkänna den principen att, i samma mån som den kungliga familjen ökas den svenska statskassan skall vidkännas en höjning af apanaget?

Det är denna princip som det nu är afsikten fastlä, då de båda hertigarnes apanageanslag å hvardera 26,000 kronor, skola frigöras från det sammanhang i hvilket de hittills stått till H. Maj:t konungens hofhållningsanslag, för att Riksdagen sedermera äfven i fortsättningen skall nödgas erkänna densamma. Om icke i den nuvarande konungens tid, så kommer den en gång tillbaka, då vår nuvarande konung är afliden, och då skall man inför den församlade Riksdagen säga, att Riksdagen såsom konsekvens af det beslut, som fattats vid detta tillfälle, är bunden att göra så och så.

Nu kan man visserligen säga, att det kungliga husets ledamöter icke i fråga om förvärf hafva så stor rörelsefrihet i samhället som andra medborgare. Man har ju i lag fastslagit, att det kungliga husets medlemmar icke få vara ämbetsmän i Sveriges rike. Men skulle inga andra människor än ämbetsmän få lof att existera här i landet, blefve det synnerligen magert, och det finnes ju en hel rad af andra förvärfskällor, som mycket väl kunna försörja sin man. Det kungliga husets medlemmar blefve icke alls ställda sämre än andra medborgare, om de måste såsom praktiskt folk arbeta ute i lifvet.

Jag ber, på grund af det anförda, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herrar *Lindberg*, *Lindblad* i Göteborg och *Leksell* instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock afslag å berörda hemställan och bifall i stället till den af herr vice talmannen Pehrson med flere vid denna punkt afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu framställde propositioner å dessa yrkanden, förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande

ja godkänd; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition.

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i första punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr vice talmannen Pehrson med flere vid punkten afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 113 ja mot 90 nej, hvadan alltså kammaren bifallit utskottets ifrågavarande hemställan.

Punkterna 2:o)—4:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.*

Punkten 5:o).

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen medgifva, att Rosersbergs slott finge med samma anslag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt som dem, hvarmed slottet af Konung Oscar II i lifstiden innehafts, äfven framgent af Kungl. Maj:t disponeras.

Utskottet hade i detta sammanhang till behandling förehått tre inom Andra Kammaren väckta motioner, nämligen:

motionen n:o 59 af herr *G. B. Hellman m. fl.*, hvilka hemställt, att Riksdagen vid sitt beslut rörande utgifterna under första hufvudtiteln måtte foga sådana villkor, att tidsenliga och lämpliga bestämmelser blefve utfärdade angående såväl dispositionsrätten öfver Djurgården, den s. k. djurgårdskassan, dess förvaltning och revision, som ock beträffande de kungl. lustslotten;

motionen n:o 110 af herr *F. W. Thorsson*, hvilken föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och därpå grundade förslag i syfte, att Hans Maj:t Konungens enskilda dispositionsrätt till Djurgården måtte upphöra, samt att, intill dess denna Hans Maj:t Konungens dispositionsrätt upphörde att gälla, förvaltningen af den s. k. djurgårdskassan måtte varda underkastad Riksdagens kontroll och revision; samt

motionen n:o 114, däri herr *J. T. Larsson* i Lund hemställt:

1:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning angående lämpligaste anordningen af förvaltningen af de kungl. slotten med därtill hörande jordegendom, så att denna förvaltning måtte

komma under fullt sakkunnig ledning och effektiv kontroll, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda; och

2:o) att, vid bifall till hvad under första punkten hemställts, Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dispositionen af Rosersbergs slott för det närvarande icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.*

(Forts.)

Utskottet hemställde, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning samt herrar Hellmans m. fl., Thorssons och Larssons ofvan omförmälda motioner, måtte

ej mindre medgifva, att Rosersbergs slott finge med samma anslag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt, som genom Rikets Ständers skrifvelse den 1 december 1809 blifvit fastslagna i fråga om Drottningholms m. fl. lustslott, af Hans Maj:t Konung Gustaf V i hans lifstid disponeras,

än äfven i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade dels taga i öfvervägande, huruvida icke de förslag, som hvarje år borde uppgöras till följande årets reparationsarbeten å de kungl. slotten, måtte, innan de fastställdes till efterrättelse, underkastas granskning af öfverintendentsämbetet, dels ock låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån de till djurgårdskassan inflytande inkomster måtte kunna, förutom till det med kassan för närvarande afsedda ändamål, användas jämväl till de kungl. lustslottens underhåll, och därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Vid denna punkt hade reservation afgifvits af herr Larsson i Lund, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning samt herrar Hellmans m. fl., Thorssons och Larssons ofvan omförmälda motioner, måtte

a) medgifva, att Rosersbergs slott finge med samma anslag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt, som genom Rikets Ständers skrifvelse den 1 december 1809 blifvit fastslagna i fråga om Drottningholms m. fl. lustslott, af Hans Maj:t Konung Gustaf V disponeras, intill dess i fråga om förvaltningen af samtliga kungl. lustslotten annorlunda kunde i behörig ordning varda bestämdt, samt

b) i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade ej mindre låta verkställa utredning dels angående lämpligaste anordningen af förvaltningen af samtliga kungl. lustslotten med tillhörande jordegendom, dels ock huruvida och i hvad mån de till djurgårdskassan inflytande inkomster kunde, förutom till det med kassan för närvarande afsedda ändamål, användas jämväl till de kungl. lustslottens underhåll, samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning, än äfven vidtaga sådan åtgärd, att djurgårdskassans

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

räkenskaper måtte komma att i vanlig ordning underställas granskning af kammarrätten och Riksdagens revisorer.

Efter föredragning af denna punkt lämnades ordet på begäran till

Herr Larsson i Lund, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Redan vid ett par föregående tillfällen har jag tagit mig friheten att inför kammaren påpeka de oegentligheter, som förefinnas beträffande förvaltningen af Drottningholms slott. I år hafva flera af kammarens ledamöter i afgifna motioner fäst uppmärksamheten på hittills rådande förhållanden med afseende å förvaltningen af de kungl. lustslotten.

Utskottet har i sitt utlåtande tydligt gifvit tillkänna, att äfven utskottet anser, att det alldeles icke är bra, som det är, i detta hänseende. Utskottet hemställer därför, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, huruvida icke de förslag, som hvarje år böra uppgöras till följande årets reparationsarbeten å de kungl. slotten, må, innan de fastställas till efterrättelse, underkastas granskning af öfverintendentsämbetet. Detta är ju alltid ett steg i rätt riktning. Icke dess mindre betviflar jag, att, om Riksdagen stannar vid att hos Kungl. Maj:t göra en anhållan, sådan som utskottet föreslagit, man därmed verkligen skall vinna något. I en af mig väckt motion har jag tillåtit mig yrka, att Riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t begära utredning i syfte att få en sakkunnig och tidsenlig förvaltning af de kungl. slotten. I motionen har jag angifvit några siffror, som äro hämtade ur statsrevisorernas berättelse och hvilkas riktighet således icke torde kunna jäfvas. Däraf framgår, att, hvad särskildt Drottningholms slott beträffar, det anslag, som årligen beviljats till underhåll af detta slott, icke varit ens närmelsevis användt för detta ändamål. Äfven om man, såsom utskottet föreslagit, skulle hos Kungl. Maj:t begära, att det årliga reparationsförslaget underställdes öfverintendentsämbetets pröfning och godkännande, så har man dock därmed icke vunnit den ringaste garanti för att anslaget till reparationsarbeten å de kungl. slotten årligen kommer att användas för därmed afsedt ändamål.

Ståthållareämbetet på Drottningholms slott har medgifvit, att det tillstånd hvori slottet befinner sig och som föranledt Riksdagen att anslå nära en miljon kronor till slottets iståndsättande, är en följd af nära hundraårigt förfall. Och på ett bättre sätt lär det väl svårigen kunna visas, att den nuvarande förvaltningsformen är i hög grad otillfredsställande.

Vill man se, hvilken rätt Riksdagen verkligen har att i detta stycke söka göra sin önskan gällande, bör man läsa hvad som innehålles i Rikets Ständers skrifvelse den 1 december 1809, hvilken såsom bilaga åtföljer statsutskottets betänkande. Däraf

synes, att Rikets Ständer såsom en i evärdeliga tider åt dem förbehållen rättighet skulle öfvertaga förvaltningen och användandet af vissa uppräknade kungl. slott. Visserligen har förvaltningen uppdragits åt Kungl. Maj:t och sedermera omhänderhafts af riksmarskalksämbetet, men i detta förhållande bör efter min mening en ändring införas med det allra snaraste. De kungliga lustslotten med därtill hörande jordegendomar äro statsegendom af högst betydligt värde och böra därför bringas under en ändamålsenlig och klok förvaltning. Jag har därför i en till utskottets betänkande fogad reservation hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående lämpligaste anordningen af förvaltningen af samtliga kungl. lustslotten med tillhörande jordegendom. Vid sådant förhållande har jag naturligtvis icke kunnat biträda utskottets förslag, att Rosersbergs slott skulle öfverlämnas till Hans Majestät konung Gustaf V att disponeras i hans lifstid, utan jag har velat begränsa denna disposition till dess att frågan om en ändamålsenligare förvaltning af samtliga kungl. lustslotten blir i behörig ordning afgjord.

Det har i en af 22 kammarledamöter framburen motion påyrkats, att tidsenliga och lämpliga bestämmelser borde träffas med afseende å dispositionsrätten öfver kungl. Djurgården. Detta anspråk finner jag för min del vara fullt berättigadt och betingadt af de väsentligt olika förhållanden, som nu äro rådande med afseende å djurgårdsområdet, i jämförelse med de förhållanden, som ägde rum vid den tid, då Djurgården uppläts till konungens enskilda disposition.

I min reservation är icke berörd frågan om dispositionsrätten till Djurgården, men jag skall tillåta mig att nu göra en ändring i den af mig formulerade reservationen därhän, att i punkt b) af reservationen, införd å sid. 24 i utskottsbetänkandet, måtte på 5:te raden uppifrån efter orden »med tillhörande jordegendom» införas: »dels i syfte att tidsenliga och lämpliga bestämmelser må blifva utfärdade angående dispositionen af kungl. Djurgården».

Min reservationsvis gjorda hemställan skulle sålunda i sin helhet komma att få följande lydelse:

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning samt herrar Hellmans m. fl., Thorssons och Larssons ofvan omförmälda motioner, måtte:

a) medgifva, att Rosersbergs slott må med samma anslag som hittills och under enahanda villkor i öfrigt, som genom Rikets Ständers skrifvelse den 1 december 1809 blifvit fastslagna i fråga om Drottningholms m. fl. lustslott, af Hans Maj:t Konung Gustaf V disponeras, intill dess i fråga om förvaltningen af samtliga kungl. lustslotten annorlunda kan i behörig ordning varda bestämdt, samt

b) i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade *ej mindre* låta verkställa utredning dels angående lämp-

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)

ligaste anordningen af förvaltningen af samtliga kungl. lustslotten med tillhörande jordegendom, dels i syfte att tidsenliga och lämpliga bestämmelser må blifva utfärdade angående dispositionen af kungl. Djurgården, dels ock huruvida och i hvad mån de till djurgårdskassan inflytande inkomster må kunna förutom till det med kassan för närvarande afsedda ändamål användas jämväl till de kungl. lustslottens underhåll, samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen må gifva anledning, *än äfven* vidtaga sådan åtgärd, att djurgårdskassans räkenskaper må komma att i vanlig ordning underställas granskning af kammarrätten och Riksdagens revisorer.

Herr talman, jag tillåter mig yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till min reservation, sådan den af mig nu blifvit formulerad.

Herr Hellman: Herr talman, mina herrar! Efter genomläsandet af föreliggande utskottsbetänkande, som innehåller 8 punkter, finner man, att statsutskottet med mild och varsam hand behandlat, samt med synnerligt stort tillmötesgående tillstyrkt Riksdagen att bifalla allt hvad Kungl. Maj:t under 1:sta hufvudtiteln af Riksdagen äskat. Ja, denna beredvillighet har varit så stor, att beträffande de 7 punkterna utskottet ej haft annan motivering än den »att utskottet ansett sig böra biträda» — »att det ej haft något att erinra» etc. etc. emot hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Endast vid behandlingen af den nu föredragna 5:te punkten ang. Kungl. Maj:ts framställning om dispositionen af Rosersbergs slott, i samband hvarmed utskottet jämväl behandlat af mig m. fl. väckta motioner, berörande frågan om dispositionsrätten öfver Djurgården, den s. k. djurgårdskassan och de kungl. lustslotten, har utskottet bestått sig med en motivering, upptagande ungefär 3 sidor af detta utlåtande. Men hvad blir kontentan af denna utskottets bevisföring? Jo, i hvad angår frågan om dispositionsrätten öfver Djurgården, kan det helt kort uttryckas med de få orden: »det är bra som det är».

Som stöd för denna sin uppfattning, har utskottet endast åberopat hvad ett tillfälligt utskott vid 1906 års riksdag yttrade med anledning af en i denna kammare då väckt motion om »skrifvelse till Kungl. Maj:t med uttalande af den önskan, att om ytterligare tomtar till bebyggande komme att å Djurgårdens södra del upplåtas, detta icke måtte ske i sådan utsträckning, att Djurgårdens egenskap af öppen park därpå komme att lida». Det hufvudsakliga skäl, sistnämnda utskott hade för afstyrkande af omnämnda skrifvelseförslag, kan anses ligga i dessa utskottets ord, »att tomtupplåtelser å ifrågavarande område under de *senare åren* icke ägt rum i oroväckande utsträckning, samt att nödig pietet och omtänka ådagalagts i fråga om användningen och underhållet af djurgårdsområdet», samt i det anförda och upplysta

förhållandet att »dess (d. v. s. Djurgårdens) nuvarande och ännu mera dess blifvande inkomster räcka mer än väl — utan ökade tomtupplåtelser — till för dess underhåll och utveckling,» etc. etc.

Att denna kammare då, 1906, biföll hvad omnämnda utskott hemställt, torde med all säkerhet kunna anses vara beroende därpå att, med hänsyn till dåvarande konungens höga ålder och att dispositionen öfver Djurgården redan var på de gamla häfdvunna grunderna öfverlämnad till Konung Oscar på hans listid, tidpunkten ej ansågs lämplig att vidtaga ändringar i bestämmelserna angående Djurgården med hvad mera därmed sammanhänger.

Därigenom att statsutskottet gjort 1906 års tillfälliga utskotts uttalande i djurgårdsfrågan till sitt, ådagalägger statsutskottet tydligen, att det sett denna fråga endast från en sida, nämligen ur synpunkten af Djurgårdens egenskap af och betydelse som öppen park.

Det förefaller som om statsutskottet icke beaktat eller ock icke velat se, att uti min motion i de anförda orden — »senare tiders ändrade förhållanden och de höga värden, som tomtupplåtelser å Djurgårdens mark numera böra betinga, synas uppenbarligen gifva vid handen, att en revision borde verkställas rörande villkor och bestämmelser för dispositionen af Djurgården» — ligger uppslaget till djurgårdsfrågans betraktande äfven från andra sidor än dem, hvarpå utskottet hakat sig fast. Därtill förefanns för utskottet dock så mycket mindre skäl, som jag i i min motion strax efter de anförda orden tillägger: »Vid en sådan revision torde särskildt böra tillses, att staten blir oförhindrad att för sina behof, där så i öfrigt befinnes lämpligt, använda erforderliga tomtutrymmen.»

Att jag ej är ensam om min uppfattning, att ändring behöves i bestämmelser och villkor för Djurgårdens disposition, framgår däraf att 34 ledamöter af denna kammare jämväl gifvit uttryck däråt genom underskrift å min eller herr Thorssons motioner. Äfven den upplysta allmänheten och den ledande hufvudstadspressen hafva en liknande uppfattning.

Så t. ex. skriver en af de dagliga tidningarna här i en ledare för den 27 januari under rubriken: »Djurgården och slotten. Utfärdande af tidsenliga och lämpliga bestämmelser» bland annat följande: »Men denna frågas uppväckande just i närvarande ögonblick, då ett tronskifte nyss ägt rum och då första hufvudtiteln ännu icke af Riksdagen behandlats, är af en viss betydelse ur en vidsträcktare synpunkt — —.»

Och sedan relateras innehållet af Riksens Ständers skrivelse den 1 december 1809, hvarpå de gamla dispositionerna och upplåtelseerna af såväl Djurgården som de Kungl. slotten grunda sig, och framhålles, att sedan dess ifrågavarande bestämmelser icke undergått någon förändring. Tidningen säger där-

Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)

Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)

efter: »Om man nu utan förutfattad mening öfverväger de förhållanden, som här berörts, måste det framstå såsom något ganska egendomligt, att Riksdagen, som eljes icke plägar låta betydelsefulla saker passera blott på gammal häfd, kan finna sig i, att ifrågavarande betydelsefulla förmån fortgår, utan att Riksdagen därå lämnar sin förnyade bekräftelse».

Detta har äfven afseende på mitt i motionen gjorda yrkande, att dispositionsrätten öfver Djurgården och de kungl. slotten nu måtte blifva föremål för särskild pröfning. Vidare heter det i den citerade artikeln: »Ur denna synpunkt kunna vi icke annat än anse det vara fullt riktigt att, såsom det heter i en af herr Hellman, med understöd af 22 riksdagsmän ur landtmannapartiet, väckt motion, »tidsenliga och lämpliga bestämmelser blefve utfärdade angående såväl dispositionsrätten öfver Djurgården, den s. k. djurgårdskassan, dess förvaltning och revision som ock beträffande de kungl. lustslotten».

Att en upplåtelse af alla de olika kungl. slotten till konungafamiljens »höga nöje och sommarsejour» icke bör få fortgå endast och uteslutande på gammal häfd, synes oss uppenbart. Det torde af ingen kunna bestridas, att Konungens rätt i berörda afseende lämpligen bör vid hvarje nytt regentskifte förnyas, hvarvid Riksdagen, om tidsförhållandena kräfva nya eller ändrade upplåtelsevillkor, bör äga rätt att, utan att träda grannlagenheten för när, besluta så som Riksdagen för godt finner».

Nej, mina herrar. Det är ej bra som det är! Finns det någon rim och reson uti att Riksdagen nu vid tronskiftet ånyo för ytterligare några tiotal af år fram i tiden binder sin handlingsfrihet och gör sig förhindrad att under den nye konungens regeringstid fatta andra bestämmelser och villkor än de nu gällande?

Är det ett bevis på omtanke och klok statsförvaltning att så ordna handhafvandet af en statens egendom till flera millioners — för att icke säga hundratals millioners — värde, att den icke gifver statsverket ett enda öres inkomst och för öfrigt ej håller bereder den, åt hvilken dispositionsrätten är upplåten, någon nämnvärd förmån?

Är det bevis på förutseende att så utan alla förbehåll bortlämna dispositionsrätten öfver denna statens egendom — det är närmast djurgårdsområdet jag syftar på — att statsverket ej för möjligen uppkommande egna behof kan få taga någon del därpå i anspråk, utan att blifva påfordrad lämna ersättning för nyttjande af egen mark? Såsom exempel på huru i sistnämnda hänseende förut tillgått, och att statsverket till följd af en ensidig tolkning af dispositionsupplåtelsen gått miste om att njuta någon fördel af djurgårdsområdets stigande markvärde, kan anföras, att då 1889 för beredande af plats för nya hofstallsanläggningen aftal träffades med Stockholms stad om ägoutbyte, och i detta

aftal ingick mark tillhörande Djurgårdsområdet i trakten af Värtan (omfattande Hjorthagen m. m.), hvarvid staden skulle erlagga en kontant mellangift af 229,642 kr. 25 öre. Finansministern yttrar i protokollet vid aflåtande af kungl. proposition i detta ärende bland annat följande:

»Hvad åter vidkomme förslaget, i hvad det afsåge, att i vederlag för stadens återstående fordran i mark skulle mot viss mellangift lämnas lägenheten Hjorthagen med angränsande område å Djurgården, kunde frågan härom naturligtvis endast under den förutsättning komma under pröfning, att H. M. Konungen, till hvars enskilda disposition Djurgården vore öfverlämnad, förklarade sig vilja afstå från dispositionsrätten öfver det ifrågasvarande området. Enligt hvad H. M. Konungen behagat meddela departementschefen, vore emellertid Hans Maj:t under vissa villkor sinnad att härtill lämna sitt bifall.» — Och hurudana blefvo då villkoren? Jo sådana att af de 229,642 kr., som Stockholms stad kontant betalade, fick ej statsverket någon direkt fördel, utan skulle 29,642 kr. användas för utvidgning af hjortparken vid Gripsholm och de 200,000 kr. blott förvaltas af statskontoret, men räntan gå till djurgårdskassan, en kassa hvaröfver Riksdagen ej har någon kontroll. Visserligen blef den kungl. propositionen i ofvan relaterade ärende af dåvarande statsutskott förordad och af Riksdagen antagen, dock ej utan protester från så framstående ledamöter af denna kammare som Carl Ifvarson, Danielson m. fl., hvilka redan inom utskottet reserverat sig.

Att i fråga om dispositionsrätten öfver Djurgården i närvarande tid kunna vara erforderliga andra bestämmelser och villkor än de, som gäfvos för 100 år sedan, synes mig uppenbart, liksom ock det vill förefalla mig, som om denna förmån numera ej skulle hafva samma betydelse för konungen som i fordnadagar och ej heller alltid för honom vara odeladt angenäm. Då upplåtelsen första gången gafs, eller 1809, hörde till den tidens sed, att monarker i närheten af något sitt slott hade s. k. djurgårdar, där vilda djur af ädlare slag höllos och vårdades, och där fursten med sina gäster kunde förlusta sig med jakt. Å det här vid hufvudstaden belägna s. k. djurgårdsområdet har dock ej, mig veterligen, sedan många år tillbaka några vilda djur hållits för sagda ändamål, och ej heller konungen idkat jakt. Med nutidens bekväma kommunikationer är ock lätt för konungen att, när han vill förlusta sig med jakt, förflytta sig till vida bättre jaktmarker inom olika trakter af vårt land. Såsom jaktmark och djurgård i ordets egentliga bemärkelse är således omhandlade markområdets upplåtelse till konungens personliga disposition ej vidare behöflig och ej ens därtill lämplig. Då ännu gällande bestämmelser för upplåtelsen lämnades, hade djurgårdsområdet icke något synnerligt stort värde och lämnade i alla händelser icke statsverket någon nämnvärd inkomst. Huru an-

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

norlunda nu! Att rätta tidpunkten nu är inne för ändring af bestämmelserna, förefaller mig uppenbart. Om än jag icke, med hänsyn till bland annat å Djurgårdens södra del belägna lustslott, park och trädgård, hvilkas disposition jag aldrig afsett att genom min motion beröfva Konungen, i motionen påyrkat dispositionsrättens öfver Djurgården totala upphäfvande, så tror jag mig dock, såväl i motionen som genom hvad jag nu haft äran att få andraga, hafva gifvit fullgoda skäl för mitt yrkande, »att såsom villkor för upplåtelsen måtte utfärdas tidsenliga och lämpliga bestämmelser». Jag hade därför väntat och hoppats, att utskottet skulle mera beaktat hvad jag i motionen påpekat, än hvad som i detta utskottsutlåtande kommit till synes, och jag måste med förvåning konstatera, att af utskottets ledamöter från denna kammare icke mera än en anmält sin reservation mot det sätt, hvarpå motionen besvarats och det beslut, hvartill utskottet kommit, helst som jag finner, att utskottet icke, vare sig i sin motivering, långt mindre i sin kläm, i allo besvarat hvad jag i motionen andragit och påyrkat.

Samma anmärkning som jag nu tagit mig friheten göra, beträffande utskottets sätt att besvara min motion i hvad den rör frågan om dispositionsrätten öfver Djurgården och den s. k. djurgårdskassan, gäller ock beträffande lustslotten, rörande hvilka jag fortfarande anser, att, om ej för annat, så dock för ordningens skull, det nu vid regentskiftet bort lämnas tydliga bestämmelser med fullständigt angifvande af hvilka slott och hvilka därtill hörande förmåner, som till den nye Konungens disposition under hans tid upplåtos. Rörande särskildt frågan om handhafvandet af slottens underhåll, kunde vara mycket att säga, men jag skall ej nu trötta kammaren därmed, synnerligast som annan motionär mera utförligt behandlat denna fråga.

Om jag än kan förstå, att utskottet icke ansett sig kunna eller hafva tid i detalj utarbета alla nödiga bestämmelser, och att utskottet därför valt den vägen att tillstyrka Riksdagen aflåta en skrifvelse till Kungl. Maj:t i ärendet med begäran om utredning, synes mig dock, att förslaget om dylikt skrifvelsebeslut bort innehåll mera bestämda och för Kungl. Maj:t vägledande uttalanden i syfte att:

1:o. bringa djurgårdskassans räkenskaper under granskning af kammarrätten och Riksdagens revisorer,

2:o. förekomma att ytterligare tomter å Djurgården upplåtas till enskilda utan Riksdagens hörande,

3:o. häfda statens rätt att utan ersättning för sina behof använda mark af djurgårdsområdet,

samt att Riksdagens beslut så formulerats, att den nu lämnade dispositionsrätten öfver såväl Djurgården som de kungl. lustslotten så till vida blefve af interimistisk natur, att Riksdagen må vara oförhindrad att, sedan den nu begärda utredningen

blifvit utförd och regeringens däraf föranledda förslag till Riksdagens inkommit, framdeles fatta de ändrade och utförligare bestämmelser för omnämnda dispositionsrätts fortbestånd, hvartill Riksdagen då kan finna anledning.

Då jag, som förut blifvit framhållet, icke kan finna min motion vara på ett tillfredsställande sätt af utskottet besvarad, och då jag icke tilltror mig nu kunna framlägga sådant förslag till ändring af utskottets kläm, att det har utsikt vinna kammarens bifall, men däremot finner att reservanten, Herr Larsson, mera beaktat motionens innehåll och hvad i densamma påyrkats, samt i sitt nu framställda förslag till kläm upptagit det mesta och hufvudsakliga af hvad jag ansett böra ingå i Riksdagens beslut uti ifrågavarande ärende, beder jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till den af herr Larsson afgifna reservationen i den formulering hvori han nu senast framställt densamma.

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Herr talman! Jag skall icke spilla många ord på försvaret af detta utskottsbetänkande, ty jag tror, att kammaren lätt skall finna, att utskottet icke kunnat göra annat, än hvad det gjort. Ingen af utskottets ledamöter har velat framhålla, att det är fullkomligt bra som det är, men ingen af utskottets ledamöter har heller ansett sig kunna bestämdt säga, att vi kunna taga från Kungl. Maj:t dispositionsrätten öfver Djurgården, hvilken Kungl. Maj:t förut haft. Den uppfattningen, att Kungl. Maj:t äger denna dispositionsrätt, har äfven Kungl. Maj:t tydligen haft, eftersom han icke hos Riksdagen begärt att få förnya dispositionsrätten till andra lustslott än Rosersbergs slott, som endast varit upplåtet till hvarje regent under hans lifstid. Rörande Rosersbergs slott har Kungl. Maj:t verkligen begärt att få dispositionsrätten förnyad, men rörande de andra slotten har han icke gjort någon sådan framställning. Och häraf kan kammaren finna, att det finnes andra personer än statsutskottets majoritet, som hysa den uppfattningen, att Kungl. Maj:t möjligen framgent äger den dispositionsrätt, som Kungl. Maj:t år 1809 erhöi beträffande de kungl. slotten och Djurgården.

Hvad först beträffar frågan om de kungl. lustslotten, nämnde den förste talaren, att om utskottets hemställan antages oförändrad, det skulle bli som det för närvarande är i detta afseende, nämligen att lustslotten skulle få stå och förfalla, därför att man icke gjort någon undersökning huru det förhölle sig med dem.

Men detta påstående är icke riktigt. Ty utskottet har verkligen i sin kläm hemställt, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade taga i öfvervägande, huruvida icke de förslag, som hvarje år böra uppgöras till följande årets reparationsarbeten å de kungl. slotten, må,

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

innan de fastställas till efterrättelse, underkastas granskning af öfverintendentsämbetet. Man har således alldeles tydligt sagt ifrån, att för hvarje slott skall hvarje år lämnas förslag om de reparationer, som under följande år skola verkställas.

Farhågan att i detta afseende allt skall bli, som det förut varit, är således häfd.

Hvad sedan beträffar de jordegendomar, som tillhört de kungl. lustslotten, äro de allra flesta af dessa egendomar numera tagna från dessa lustslott och lagda under kungl. domänstyrelsen. Till ett och annat af de kungl. lustslotten finnes emellertid ännu kvar en del åkerjord, och det kan ifrågasättas, huruvida det icke kan vara lämpligt att så är förhållandet och att alltså Hans Maj:t Konungen, om han skulle vilja under någon längre tid för sin räkning disponera ett eller annat kungl. lustslott, har till sitt förfogande åtminstone så pass mycket jord, att han därå kan föda en del kreatur. Så att det är icke så mycket att säga om detta heller.

Vidare har herr Hellman sagt, att vi i utskottet icke med ett enda ord berört frågan om dispositionsrätten. I fråga om denna hafva vi icke velat eller kunnat inlåta oss på någon formulering; men hvad vi i alla fall åtgjort i denna del af frågan är enligt min uppfattning ganska väsentligt. Herr Hellman nämnde att, enligt utskottets förslag, staten icke skulle få någon som helst direkt inkomst af kungl. Djurgården, och såsom exempel härpå anförde han följande. När Stockholms stad mot viss mellangift från staten öfvertog Hjorthagen och samtidigt afstod ett staden tillhörigt område, så insattes visserligen denna mellangift på öfver 200,000 kronor hos kungl. statskontoret till förvaltning, men staten fick icke räntan på dessa 200,000 kronor, utan den ingick och ingår fortfarande till djurgårdskassan.

Ja, det är alldeles riktigt hvad herr Hellman nämnde i det fallet. Men, mina herrar, statsutskottet har i sin kläm hemställt om skrifvelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, bland annat, huruvida icke de djurgårdskassan tillhörande medlen skulle kunna få användas äfven till underhåll af de Kungl. lustslotten. Således, antingen staten för ändamålet i fråga får den del af kassan, som kan blifva ställd till dess disposition, eller staten lämnar ett direkt anslag, det anser jag vara alldeles ett och detsamma. När således, enligt utskottets förslag, staten skulle erhålla en ren inkomst ifrån denna kassa, hvilken under nuvarande förhållanden icke får af, vare sig Kungl. Maj:t ensam eller Riksdagen ensam, användas till annat ändamål än, som det heter, till Djurgårdens förskönande, så kan jag icke finna annat än att detta är en ganska väsentlig ändring, och en ändring till det bättre också. Jag tror därför att — såsom utskottet formulerat sin kläm i denna del — dess förslag är det lämpligaste, som i närvarande stund gifves. Och jag undrar — det får

jag säga — huru Andra kammaren skall nu kunna få någon ändring i detta fall, då ju Första kammaren redan bifallit utskottets hemställan sådan den föreligger. Jag tror, att ett bifall till utskottets hemställan skulle för staten medföra en bra mycket större fördel än hvad förhållandet nu är, och därför menar jag: om denna kammare skulle taga en annan kläm, så är det mycket möjligt att hela frågan förfaller, och då stå vi vid det gamla. Jag hemställer till kammaren om den finner något sådant lämpligare än att taga detta utskottsbetänkande, till hvilket jag, herr talman, skall be att få yrka bifall.

*Angående
dispositionen
af Rosers-
bergs slott
m. m.
(Forts.)*

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därå och bifall i stället till det af herr Larsson i Lund under öfverläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som votering likväl begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i femte punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit det af herr Larsson i Lund under öfverläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utvisade 108 ja mot 69 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 6:o)—8:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 13.

Vidare fanns å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1:o)—7:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Angående
förslags-
anslaget till
fångars vård
och underhåll.

Efter föredragning af *punkten 8:o*), angående förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, begärdes ordet af

Herr Thorsson, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har ingen anmärkning eller erinran att göra i anledning af det föreliggande förslaget, ur ekonomisk synpunkt sedt, men det förekommer här en punkt om beviljande af 44,000 kronor till beklädnad åt fångvårdspersonalen, hvilken punkt jag nu vill beröra något.

Vid föregående års riksdag beviljades personalen vid fångvården beklädnadsersättning. Före fjolårets stat utgick nämligen icke något beklädnadsanslag till fångvårdspersonalen. Det fanns visserligen ett beklädnadsreglemente; men man syntes icke vara angelägen att upprätthålla detta. Sedan lång tid tillbaka har fångvårdspersonalen hufvudsakligen rekryterats från de olika regementena. Och det var ingenting ovanligt att man i fängelserna fick se flera olika regementens uniformer företrädas bland bevakningspersonalen. Det är ju också naturligt, att, när fångvårdspersonalen icke hade något af staten tillmätt anslag för beklädnad, densamma så långt möjligt använde kronans kläder. 1888 fastställdes i alla fall ett beklädnadsreglemente för centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna. Detta reglemente innebär, att man vid dessa straffanstalter skulle tillämpa en beklädnadsmodell af det indelta infanteriets. Under föregående år hade ärendet varit föremål för Kungl. Maj:ts behandling till följd af en från fångvårdspersonalen till fångvårdsstyrelsen ingifven begäran om fastställande af en civil beklädnadsmodell. Kungl. Maj:t har då fastställt den modell, som hittills varit gällande vid centralfängelserna och tvångsarbetsanstalterna, att äfven hädanefter vid nyanskaffning vara gällande vid länsfängelser och kronohäkten. Vid länsfängelser och kronohäkten har bevakningspersonalen hittills använt en modell som visst icke är vacker men ändå närmar sig civil uniforms tyg. För min del får jag säga, att på mig har det gjort ett synnerligen märkvärdigt intryck, att Kungl. Maj:t, när Kungl. Maj:t en gång går att fastställa ett beklädnadsreglemente, icke, så att säga, följer med sin tid, utan åt en grupp af statstjänstemän tilldelar en beklädnadstyp, som man för länge sedan ansett vara antikverad på andra håll. Detta gör, att de nu ifrågavarande statens tjänstemän eller betjante — hvad de nu heta — få gå såsom vandrande antikviteter. Jag förstår icke, hvad egentligen den innersta driffjädern varit till att Kungl. Maj:t fastställt denna beklädnadsmodell, om man icke därigenom velat inverka på fångarna, så att de icke skulle komma tillbaka; ty beklädnadsmodellen är verkligen så ful, att en människa med någon liten tillstymmelse till smaksinne får afsmak för att se på den mer än en gång. Om fångvårdsstyrelsen tillrådt Kungl. Maj:t att år 1907 fatta ett dylikt beslut, därom skall jag icke

yttra mig. Men det förefaller, som om fångvårdsstyrelsen icke kunnat handla på sådant sätt. Ty fångvårdsstyrelsen har hos Kungl. Maj:t anhållit om, att de militära titlarna i fångvården skulle afskaffas såsom otidsenliga och icke tjänliga att tillämpas längre. Om det nu är på det sättet, att de militära titlarna äro otjänliga och icke kunna med fördel tillämpas inom fångvården, så förstår jag sannerligen icke, hvad som har varit den innersta driffjädern till att man tagit och upprättat en modell — för att få en sämre beklädnadstyp för fångkonstaplarna än till och med den gamla, som hittills användts vid våra kronohäkten och länsfängelser, hvilken visserligen icke är vacker men, om det är fråga om att jämföra den med den modell, som tillämpats vid centralstraffanstalterna och tvångsarbetsanstalterna, måste ställa sig fördelaktigare. Men det är icke nog med, att den nu fastställda modellen är omodern och ur estetisk synpunkt afskräckande, utan den är också dyr. Ty att skaffa sig en paradrock efter den gamla typen betingar, efter hvad fångvårdskonstaplarna själfva påstå, nästan lika högt pris som att skaffa sig en hel kostym enligt den modell, efter hvilken de själfva föreslagit.

*Angående
förslags-
anslaget till
fångars vård
och underhåll.
(Forts.)*

Det är naturligt, att hos fångvårdspersonalen gör sig gällande en önskan att för så billigt pris som möjligt kunna bekläda sig äfvensom missnöje med att Kungl. Maj:t icke ansett sig böra tillmötesgå deras önskingar. Men om det är på det sättet, att riksdagen anslagit 100 kronor om året för beklädnad åt postbetjante, anslagit 100 kronor om året för beklädnad åt tullbetjante, anslagit 100 kronor i årlig beklädnad åt en fångvårdskonstapel, så förstår jag icke, hvarför Kungl. Maj:t skall hålla på denna militära klädedräkt inom fångvården, i all synnerhet som den till på köpet är förenad med en viss dyrhet, då för de öfriga verken tillämpas civil klädedräkt.

Jag har därför velat anmärka detta -- som jag för min del finner synnerligen olämpliga — tillvägagångssätt. Det är visserligen sagdt i den kungl. skrifvelsen, som sedan gått ut i form af cirkulär till de olika fängelserna, att beklädnadsmodellen endast skall tillämpas *vid nyanskaffning*. Men om man vill tillämpa denna beklädnadsmetod vid nyanskaffning, och man sedan anser sig af omständigheternas tryck vara nödgad att tillämpa en modernare beklädnadstyp, har en del fattiga fångvårdskonstaplar tvungits att lägga sig till med en uniform, till hvilken äfven hör paradrock, som hvarken är tjänligt för deras tjänst eller i öfrigt ägnadt att lösa beklädnadsfrågan på tillfredsställande sätt.

Jag har därför, mina herrar, vid behandlingen af detta ärende, velat fästa Riksdagens uppmärksamhet på saken, ehuru väl Riksdagen såsom sådan icke har något direkt inflytande på den modell, som fastställles för beklädnadstyperna inom olika verk.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet hemställt, bifölls.

Punkten 9:o).

Utskottets hemställan bifölles.

*Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.*

Punkten 10:o), om tillsättande af rättegångsbiträden åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 61, hade herr *K. J. M. Larsson* i Göteborg föreslagit, att Riksdagen för sin del behagade besluta om tillsättande af fem rättegångsbiträden för tillhandagående af genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande samt till en hvar af dessa rättegångsbiträden bevilja ett anslag af 6,400 kronor.

Utskottet hemställde, att herr Larssons omförmälda motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Beträffande denna punkt hade emellertid reservation afgifvits af herrar *Persson* i Tällberg, *Hammarlund*, *Starbäck* och *Larsson* i Lund, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen i anledning af herr Larssons förevarande motion måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t, i sammanhang med omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, taga i öfvervägande, huru genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande lämpligast skulle beredas tillfälle att erhålla rättegångsbiträden.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Herr Larsson i Göteborg yttrade: Herr talman, mina herrar! I tionde punkten hänvisar statsutskottet till motionen beträffande de skäl, som anförts till stöd för densamma, och upptager icke dessa skäl i utlåtandet. Med anledning häraf torde det vara tillåtet att i korthet återopa hvad motionen afser.

Det är icke obetydligt antal industriarbetare, som råka ut för sådana olycksfall, att de själfva eller deras änkor och minderåriga barn äro berättigade till ersättning enligt den af Riksdagen antagna lagen men likväl icke utfå denna ersättning. Och försummar industrien sina skyldigheter härvidlag, faller tydligen kostnaden på den kommunala fattigvården. Motionen afser att råda bot på dessa missförhållanden.

Flertalet invalider, änkor eller barn hafva naturligt nog icke möjlighet att på egen hand utkräfvat hvad lagen tillerkänner dem. Och äfven för en och annan, som lyckats erhålla sakkunnig hjälp för framställande af sina anspråk, har det uppstått mycket stora svårigheter att utfå hvad lagen lofvar. Processer härom hafva i regel blifvit utdragna i flera år. Och ett alldeles nyligen timadt fall visar, att till och med af domstol tillerkänd ersättning icke kunnat utbekommas utan justitieombudsmannens ingripande.

Nu säger utskottet, att de fall, då tvist om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete uppstår, synas alldeles icke

vara så talrika, att en särskild tjänstemannakår för detta ändamål bör upprättas. Och likväl har jag i motionen påpekat, att på den korta tiden af ett halft år 41 stycken skadade arbetare eller deras målsmän besökt yrkesinspektören i Göteborg för att söka anvisningar om, huru de skulle kunna utbetomma föreskrifna ersättningar. Och dessa personer hafva endast utgjorts af sådana, som bott i Göteborg och förstaden Gårda. I dessa industricentra voro år 1905 omkring $\frac{1}{20}$ af landets industriarbetare bosatta. Om förhållandena icke äro mycket olika på andra platser, uppgår antalet hjälpbehöfvande således i hela landet till omkring 1,600 stycken. Nu äro visserligen förhållandena på många ställen sådana, att dylika ersättningar utbetalas, alldeles ofasadt om denna lag finnes eller icke. Och på den grund kan måhända den angifna siffran synas hög. Men då bör man i stället medräkna alla dessa olyckliga, som icke ens, enligt hvad man känner, sökt någon hjälp af den anledning att de ägt kännedom om yrkesinspektörens oförmåga att lämna erforderlig hjälp. Under sådana förhållanden tror jag icke, att antalet hjälpbehöfvande invalider, änkor och barn är mindre än 1,000. De hjälpbehöfvande äro sålunda ganska talrika. Men utskottet säger försiktigtvis, att det är *de* fall, då tvist uppstår, som icke äro så talrika. Och detta är nog alldeles riktigt. Men de behöfvande som jag tänker på, hafva ju icke vare sig råd till att tvista eller kännedom om, huru en tvist i dylika fall skall föras inför domstol. Utskottet har därför fullständigt missuppfattat, hvilka invalider, änkor och barn det är, som behöfva hjälp. Det är naturligtvis icke sådana, hvilka äro i tillfälle att på egen hand skaffa sig hjälp, som det här är fråga om.

I grund och botten torde nog också utskottet ana, att det förefinnes en mycket stor brist i Riksdagens omsorg om industriens invalider. Utskottet har nog kännning af, att det icke är tillfyllest att skriva en lag om ersättning eller att årligen afsätta 800,000 kronor till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring m. m. Ty i fjolårets utlåtande säger det utskott som då behandlade frågan, det sammansatta stats- och lagutskottet, att det skulle vara omöjligt att få så många dugliga rättegångsbiträden, som behöfiigt vore för ändamålet. Och i årets utlåtande erinrar utskottet därom, att allenast 5 rättegångsbiträden ifrågasatts. För min del tror jag det hade varit oklokt att ifrågasätta för många. Och jag hyser också den förhoppningen, att det icke erfordras flera än 5. Ty redan *det*, att möjlighet finnes för behöfvande att erhålla sakkunnig hjälp af, under statskontroll stående hjälpare — redan den omständigheten, säger jag, skall gifva anledning till många ersättnings utbetalande, utan att rättstvist ens behöfver uppstå.

Hade icke utskottet haft en känsla af att en verklig brist här förefinnes, ja *då* hade nog utskottet icke tillämpat den bevis-

*Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.
(Forts.)*

Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.

(Forts.)

ningen: de tvistande äro ej så talrika; det har *allenast* ifrågasatts 5 rättegångsbiträden — och så afstyrkes motionen.

För mig ligger frågan så, att, om Riksdagen antagit en lag, som icke vinner tillämpning, bör Riksdagen af omtanke icke blott för de ifrågavarande hjälpbehöfvande utan också med hänsyn till sin egen värdighet vidtaga sådana åtgärder, som erfordras för att lagen skall vinna effektivitet. Och detta vinnes ej därigenom, att riksförsäkringsanstalten ålägges att besvara förfrågningar, som inkomma från hjälpbehöfvande.

Herr Hildebrand börjar sin motion, n:o 222, sålunda: »En af de främsta uppgifterna för den moderna staten är rättsordningens upprätthållande inom statsområdet». Och längre fram framhåller han, att »rättsbildningens uppgift är att städse ingripa reglerande, skyddande och afvärande». Utgående från dessa grundsatser, vill han skydda vissa *friska* arbetare mot hot och offentligt meddelande af deras namn. Min motion afser att skydda *invalid*, *änkor* och *barn* från att gå miste om lagligen utlofvade penningbidrag till nödortfört lifsuppehälle. Och jag hoppas, att herr Hildebrand tillåter, att jag som stöd för mina framställningar här åberopar hans grundsatser, och att kammaren ville medgifva, att min motion har stöd i dessa grundsatser.

Beträffande antalet rättegångsbiträden och instruktionen för dem kunna ju meningarna vara delade. Men att *något* måste göras, därom bör väl ingen tvekan råda i denna kammare. Anser därför kammaren, att något officiellt förslag först bör framläggas, innan kammaren fattar ett afgörande beslut till frågans lösning i motionens syfte, bör kammaren antaga det af reservanterna framlagda förslaget om skrifvelse till Kungl. Maj:t.

På denna grund skall jag, herr talman, tillåta mig att yrka bifall till det utaf reservanterna framlagda förslaget.

Herr Andersson i Västra Nöbbelöf: Jag kan mycket väl förstå, att det finnes många, som kunna behöfva biträde i fråga om rättegångar; icke endast de, som hafva kommit i den olyckliga belägenheten, att de blifvit skadade genom olycksfall i arbete, utan fattiga personer äfven på andra områden behöfva rättsbiträde, och de söka nog i de flesta fall att skaffa sig sådant, då det är nödvändigt. Emellertid tycker jag icke, att man på de skäl, som den ärade motionären anført, kan gå med på det framlagda förslaget, ty enligt min mening är det så stor öfverdrift däri, att det icke finnes någon rimlighet för antagande af det samma. Motionären omnämnde det stora antal, som anmält sig hos yrkesinspektörerna för att få hjälp. Ja, mina herrar, det är ju alldeles tydligt, att den, som blifvit skadad, vänder sig till någon person, som han känner, för att fråga, hvar han skall få hjälp, ty i de flesta fall är det nog så, att de skadade icke hafva reda på hvart de skola vända sig. En annan sak är det med

de arbetare, som blifvit försäkrade för olycksfall. För dem tror jag icke, att det är så svårt, ty då äro arbetsgifvarne i regeln lika intresserade som de skadade, att dessa få sin ersättning, och arbetsgifvarne ställa sig nog då till de skadades förfogande, så vidt möjligt är. Enligt den kannedom jag har om de fall, då arbetare, som varit försäkrade, blifvit skadade, hafva arbetsgifvarne genast vidtagit åtgärder för att arbetarne skolat utfå sin rätt.

*Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.*
(Forts.)

Jag tror, att förslaget, att det bör upprättas en advokatkår endast för ifrågavarande ändamål, är för tidigt väckt, och jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Starbäck: Herr talman! Den hemställen, som göres af reservanterna, är ju i själfva verket ganska mild. Den innefattar endast en anhållan, att Riksdagen skall i skrifvelse till Kungl. Maj:t begära, att den utredning, som i föreliggande fråga pågår, skall blifva så fullständig som möjligt. Om då Kungl. Maj:t kommer till samma resultat som min ärade kamrat i statsutskottet, så förfaller ju frågan. Men icke kan det vara riktigt, att Riksdagen säger ifrån, att den icke vill hafva utredning i denna sak. Detta är ett skäl, som för mig är tillräckligt bestämmande, och när jag därtill lägger, att motionärens framställning, såväl i motionen som den vi nyss hörde af honom, visar på en hel mängd fall, där verkligen rättegångsbiträde varit af nöden, så är detta ett reelt skäl för saken. Jag kan omöjligt förstå, att däraf att det finnes en mängd andra fattiga människor, som behöfva rättegångsbiträde, men icke kunna få det, konsekvensen skall blifva, att de personer, som det nu är fråga om, ej heller skola få erforderligt biträde. Detta kan åtminstone icke jag godtaga såsom ett tillräckligt skäl för afslag, utan jag ber endast herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Eriksson* i Älgered, *Berglund*, *Bromée* i Billsta, *Karlsson* i Fjäl, *Sundin*, *Berg* i Göteborg, *Karlsson* i Göteborg, *Blomberg*, *Lindley*, *Wavrinsky* i Stockholm, *Lindblad* i Göteborg, *Larsson* i Lund, *Lundgren* och *Jansson* i Edsbacken.

Herr vice talmannen: Herr talman! Jag kan ju icke annat än erkänna, att det är en viss skillnad mellan motionärens förslag och reservationen, och att, såsom en af de ärade reservanterna nyss sade, man icke gärna kan se någon obillighet i hvad som framhålles i reservationen, däri det icke begäres annat än att Kungl. Maj:t skall taga i öfvervägande, huru genom olycksfall i arbete skadad arbetare eller hans efterlevande lämpligast skola beredas tillfälle att erhålla rättegångs-

*Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.*

(Forts.)

biträde. Men är det icke ändock så, att med anledning af den motion, som väcktes i ämnet i fjol och den skrivelse, som då beslöts, detta ärende för närvarande till väsentligaste delen ligger under Kungl. Maj:ts pröfning? Skall man då icke kunna gifva sig så mycken tid, att man afvaktar hvad Kungl. Maj:t kommer att svara i anledning af den af fjolårets Riksdag aflåtna skrifvelsen? Det förefaller mig, som om man borde kunna göra det.

Nu säger man, att denna fråga fordrar en skyndsammare behandling än hvad förhållandet till äfventyrs skulle blifva, om man endast skulle hänvisa till fjolårets riksdagsskrifvelse. Jag tror dock för min del, att man icke behöfver hysa någon farhåga i detta afseende.

Vidare vill jag anmärka, att om reservanternas förslag skulle af Riksdagen bifallas, så ligger dock i alla fall såsom grund för reservanternas framställning motionärens hemställan om att det skulle tillsättas en ny tjänstemannakår, till en början bestående af endast fem personer, men hvad meningen är att antalet skall blifva i framtiden, därom känna vi ännu ingenting; och aflöningen till enhvar af dessa nya tjänstemän skulle blifva 6,400 kronor. Är verkligen Andra Kammaren beredd att så lättvindigt gifva på handen, att dessa nya tjänster skola inrättas? Antalet skulle som sagdt till en början visserligen endast vara fem, men det komme sannolikt att betydligt ökas och det ganska snart. Skulle det då icke vara en lika god utväg att åtminstone göra ett försök, om icke riksförsäkringsanstalten skulle kunna lämna den hjälp, som här åsyftas? Det förefaller mig, som om man mycket väl kunde tänka sig, att riksförsäkringsanstalten skulle kunna genom sina tjänstemän lämna den hjälp åt de genom olycksfall i arbete skadade arbetare, hvarom nu är fråga.

På dessa i korthet anförda skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Den siste ärade talaren frågade, om Andra Kammaren kunde vara villig att upprätta en ny tjänstemannakår, såsom motionären föreslagit. Nej, jag misstänker, att Andra Kammaren icke är villig att göra detta, och därför har jag i den af mig med flere afgifna reservationen föreslagit en annan lösning af denna fråga, nämligen att den skulle göras till föremål för Kungl. Maj:ts pröfning i samband med den omarbetning af lagen af den 5 juli 1901, som nu pågår. Vi reservanter hafva icke tilltrött oss att bedöma, huruvida det i motionen framställda förslaget skulle kunna vara den lyckligaste lösningen af denna fråga, i all synnerhet som jag för min del icke är böjd för att inrätta någon ny tjänstemannakår. Nu har också motionären anslutit sig till det förslag, som af oss reservanter blifvit framställt, och det kan väl i alla fall icke skada,

att denna fråga göres till föremål för den utredning, som nu pågår i fråga om öfriga delar af denna lag.

Herr vice talmannen yttrade vidare, att frågan i allt fall kunde blifva föremål för Kungl. Maj:ts pröfning på grund af den skrifvelse, som Riksdagen förlidet år beslöt i anledning af en då afgifven motion i ungefär samma syfte som den nu förevarande motionen. Nej, på det sättet kan frågan icke enligt min mening blifva löst, ty i nämnda skrifvelse heter det: »Riksdagen får anhålla det tacktes Eders Kungl. Maj:t i samband med omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbetet taga under öfvervägande, huruvida icke riksförsäkringsanstaltens skyldighet att vid inträffadt olycksfall i arbetet afgifva utlåtande skulle på angifvet sätt kunna utsträckas». Jag medgifver gärna, att om en sådan bestämmelse blefve gällande, en del rättegångar skulle kunna undvikas. Men utan tvifvel kunde detta icke vara nog till att förebygga de många, låtom oss säga, verkligen upprörande fall, som nu så ofta förekomma, då dels arbetsgifvarne vägra att fullgöra sin skyldighet, dels försäkringsanstalterna söka göra gällande, att det är genom grof vårdslöshet, som en arbetare blifvit skadad, och således söka undandraga sig sin lagliga skyldighet att ersätta den skadade eller hans efterlevande. Jag har själf en sorglig erfarenhet däraf, och flere fattiga arbetare hafva vänt sig till mig för att få råd och hjälp i detta afseende. Jag har för min del verkligen funnit, att det är en brist, att det icke finnes något sätt för dem att få hjälp i ofta mycket ömmande fall. Riksförsäkringsanstalten har ju, enligt de bestämmelser som nu finnas, under vissa omständigheter både rättighet och skyldighet att afge yttrande om sin uppfattning dels, huruvida fallet kan komma under berörda lag, och dels om skadans storlek. Det är nämligen så, att, när frågan om ersättning för ett olycksfall blir föremål för domstols pröfning, så kan rätten vända sig till riksförsäkringsanstalten med begäran om utlåtande af anstalten dels om beloppets storlek och dels huruvida fallet hör under nämnda lags bestämmelser. Vidare äga, om ett sådant ärende hänskjutes till skiljomän, dessa skiljomän äfven att vända sig till riksförsäkringsanstalten. Och slutligen skall, om båda parterna ena sig om att vända sig till nämnda anstalt, densamma ock afgifva yttrande i frågan, men naturligtvis icke någon dom utan endast ett uttalande af den uppfattning, som riksförsäkringsanstalten hyser. Skulle nu riksförsäkringsanstaltens rätt och skyldighet att lämna utlåtande i dylika fall vidare utsträckas, så kan det ju icke afse annat än det fall, då blott en af parterna vänt sig till anstalten. Redan därigenom vore visserligen mycket vunnet, men man vunne icke det mål, som motionären här åsyftar, och som jag finner vara mycket af behofvet påkalladt, och därför skall jag,

*Angående
rättegångs-
biträde åt
genom olycks-
fall i arbete
skadade ar-
betare m. m.
(Forts.)*

herr talman, yrka **afslag** på utskottets hemställan och bifall till den utlåtandet bifogade reservationen.

Herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Hörnsten*, *Petrén*, *Pehrsson* i Österby och *Warburg* instämde häruti.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på afslag å denna hemställan och bifall i stället till den af herr Persson i Tällberg med flere vid punkten afgifna reservationen och förklarade sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som likväl votering begärdes, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i tionde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 3,

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Persson i Tällberg med flere vid punkten afgifna reservationen.

Omröstningen utvisade 77 ja, men 100 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Persson i Tällberg med flere vid punkten afgifna reservationen.

Punkterna 11:o) — 23:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona*

Punkten 24:o), angående statens uppfostringsanstalt å Bona. Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1909 bevilja:

till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 26,250 kronor, till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 45,400 kronor, samt till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kunde finnas erforderligt.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat en af herr *P. Pehrsson* i Österby inom Andra Kammaren väckt motion,

n:o 75, däri motionären föreslagit att Riksdagen ville bevilja till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 29,500 kronor och till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 46,500 kronor.

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)*

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte, med afslag å herr Pehrssons ofvannämnda motion, på extra stat för år 1909 bevilja:

a) till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 26,250 kronor,

b) till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 45,400 kronor samt

c) till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kunde finnas erforderligt.

Reservationer hade emellertid afgifvits

af herr *Hammarlund*, som yrkat, att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med bifall till den af herr Pehrsson i ämnet väckta motionen, måtte på extra stat för år 1909 bevilja

a) till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 29,500 kronor,

b) till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 46,500 kronor, samt

c) till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad som kunde finnas erforderligt;

samt af herrar *Starbäck* och *Larsson* i Lund, som instämt i herr Hammarlunds förenämnda yrkanden.

Efter uppläsning af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Herr Pehrsson i Österby, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Ehuru jag väl vet, att Riksdagen ogärna beviljar löneförhöjning på enskild motionärs framställning, särskildt när frågan redan varit under Kungl. Maj:ts ompröfning, utan att föranleda någon framställning till Riksdagen, så dristar jag mig likväl här af intresse för denna anstalt och framför allt för den stora sak, som denna anstalt arbetar för, att säga några ord med anledning af den afstyrkande framställning af min motion, som blifvit gjord af utskottet.

Hvad i motionen föreslås synes mig dock vara, såsom jag redan förut i min motion framhållit, en konsekvens utaf det beslut, som förra året fattades, då fångvårdsstatens lägre befatt-

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)*

ningshafvande fingo sina löner förhöjda. När Bonaanstaltens lönestat bestämdes, så skedde detta ju i analogi med fångvårdens stat i allmänhet. När nu denna senare stat föregående år förbättrades, så följde icke Bona med, ehuru det, såsom jag nyss sade, synes böra ha varit en konsekvens.

Det skäl, som af utskottet anförts mot att höja lönerna för lägre befattningshafvande vid Bona, är i hufvudsak det, att berörda personal icke »bör i alla hänseenden jämsställas med fångvårdspersonalen». I detta yttrande är det mig en glädje att kunna instämma, ehuru jag vill ur den premissen draga en helt annan slutsats, än utskottet gjort. Jag vill nämligen betona, att när det gäller en uppfostringsanstalt, får man ställa ofantligt mycket *större* kraf på de personliga krafter, som *där* skola användas. Och ställas *större* kraf, borde väl åtminstone förmåner icke vara *mindre*.

Det är väl dock något helt annat, mina herrar, att ha tillsyn öfver sådana, som förvaras t. ex. på Svartsjö, om hvilka man kan säga, att de i regel väl redan äro förlorade existenser, mot att ta hand om dessa ynglingar, förbrytare i en ålder mellan 15 och 18 år, hvilka det gäller att upprätta och göra till goda medborgare i samhället. Skall sådant arbete lyckas, behöfver man *personliga* krafter framför allt.

Det ligger då för anstaltens verksamhet en fara i att dess tjänstemän och betjante icke i löneafseende blifva likställda med motsvarande grader inom fångvården. Denna anstalt står nu verkligen i fara att mista sitt dugliga folk; ty när man betänker, hvilka kraf, som ställas på en förman vid Bona i jämförelse med hvad fallet är med t. ex. en vaktkonstapel vid Svartsjö, så får man icke undra på, om de söka sig från denna svåra tjänstgöring till en lättare anställning i fångvården med bättre aflöningsförmåner.

Jag har haft tillfälle att på olika platser, i olika länder för öfrigt, se, hur man betraktar denna sak. Ser man på de resultat, som nås, så äro de i regel i hög grad beroende på, hurudana personer, hur dugliga och kompetenta sådana, man fått såsom fostrare just i denna mellanställning, som förmännen inneha.

Jag tror, att man icke i vårt land som på vissa andra håll ännu fått synen riktigt öppen för, att det är just härpå, som den allra största vikten behöfde läggas, ty utan dessa personliga krafter, jag upprepar det ännu en gång, blir arbetet icke tillfredsställande. Skola vi nu genom att vara njugga beröfva anstalten möjligheten att förskaffa sig eller behålla sådant folk, och därmed också försämra resultaten af dess arbete? Det vore i själfva verket en mycket dålig hushållning. Det har förut här i dag i ett annat ärende af en föregående ärad talare blifvit framställt såsom en sparsamhetsåtgärd att göra det utlägg, som då var ifrågasatt. Jag tror, att man kan säga detsamma i denna

fråga. Det gäller här icke blott att spara penningar, utan det gäller framför allt att så ordna anstaltens verksamhet att människomaterialet må kunna väl tillvaratagas, att dessa stackars vilsekomna ynglingar må där kunna fostras till goda medborgare.

Jag tillåter mig just på grund af denna stora synpunkt, som för mig varit den afgörande, att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af herr Hammarlund afgifna reservationen.

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)*

Häruti instämde herr *Kronlund*.

Herr Persson i Stallerhult: Statsutskottet har icke kunnat tillstyrka den föreliggande motionen, och jag ber nu att med några ord få yrka bifall till utskottets hemställan i denna del.

Såsom vi finna af den kungl. propositionen, har uti statsrådsprotokollet angående denna fråga lämnats en utförlig redogörelse för förhållandena och särskildt löneförhållandena vid Bona uppfostringsanstalt. Styrelsen för denna anstalt hade begärt att få en ny lönestat fastställd för den personal, som där är anställd, men Kungl. Maj:t har på skäl, som finnas anförda å sid. 87 i förevarande utlåtande, icke ansett sig kunna för denna gång godkänna detta styrelsens förslag, och dessa af Kungl. Maj:t angifna skäl ha af utskottet ansetts vara af så tillfredsställande beskaffenhet att utskottet därpå kunnat grunda sin hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Det synes mig, som om man ginge väl långt, om man skulle sönderbryta ett förslag, hvilket är så väl och omtänksamt utarbetadt, som fallet är med det förslag till lönestat, hvilket styrelsen för ifrågavarande anstalt nu framlagt, och på sätt, motionären här tänkt sig, ur denna lönestat lösrycka endast några få poster, afseende vissa befattningshafvande, hvilka alltså den ifrågasatta förbättringen uteslutande skulle komma till godo, under det att de öfriga bli glömda. Jag undrar verkligen, huruvida det är alldeles välbeträkt att så göra med hänsyn till den blifvande behandlingen af denna lönestat i dess helhet.

Nu säges visserligen, att när man endast tager ut de lägst aflönade uti denna stat och hjälper dem, så har man därmed icke gjort annat än godt, och det kan nog vara sant. Motionären jämställer dessa förmän, hvarom nu är fråga, med konstaplarne vid fångvården, men jag tror dock, att man bör betänka sig mer än en gång, innan man fastslår jämställighet mellan dessa. Här i detta fall är det ju fråga om en ren landtgård, som är förvandlad till en tvångsarbets- och uppfostringsanstalt — numera skall den heta uppfostringsanstalt — och dessa förmän eller konstaplar, hvad man nu kallar dem, som äro anställda vid denna landtgård, få ju vistas där ute på fria fältet och ha några pojkar under sig, och det är väl ändå något helt annat än att såsom

Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)

fångknekt behöfva gå på en instängd fånggård och bevaka brottslingar, som där äro internerade. Men detta, huruvida dessa båda slag af befattningshafvande skola vara jämställda eller ej, är en fråga som Riksdagen blir i tillfälle att närmare pröfva, när förslag till lönestat för Bonaanstalten förelägges Riksdagen efter att ha blifvit föremål för en omsorgsfullare granskning, än hvad hittills skett.

Motionären har här yrkat, att förslagsanslaget till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid Bona måtte ökas med 3,250 kronor samt att därjämte för beredande af beklädnadsersättningar det till anstaltens verksamhet i öfrigt begärda statsanslaget måtte ökas med 1,100 kronor. Dessa senare medel, 1,100 kronor skulle utgå med 100 kronor till enhvar af de tio förmännen samt till maskinisten. Om man nu ser, huru det förhåller sig med den personal, hvarom här är fråga, nämligen förmännen, maskinisten, bokhållaren och husmodern, så kan man väl icke undgå att finna det vara litet märkvärdigt, om man på en enskild motionärs förslag skulle förändra t. ex. bokhållarens ställning och göra den annorlunda, än hvad den för närvarande är. Hans aflöning utgår nu i form af ett arfvode. Sålunda är han icke alls fast bunden vid sin befattning, och det är väl i öfrigt klart, att denne man icke kan vara fullt upptagen af det arbete, som åligger honom, alldenstund han, såsom synes å sid. 71 i utskottets utlåtande, endast har ett arfvode å 1,200 kronor. Nu vill motionären, att denne bokhållares ställning skall ändras därhän, att han skulle erhålla lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg efter 5 och 10 år. Han skulle således från att hittills ha fått 1,200 kronor komma upp till 2,000 kronors aflöning. Det förefaller mig, som om motionärens förslag endast i den punkten vore af den beskaffenhet, att det utgjort ett tillräckligt skäl för utskottet att afstyrka motionen.

Jag skulle för min del vilja jämställa denna bevakningspersonal vid Bona uppfostringsanstalt med bevakningspersonalen vid en annan anstalt, nämligen Hall. Äfven Hall är ju en tvångsarbets- och uppfostringsanstalt, fastän de ynglingar, som där vistas, icke äro i den ålder som de, hvilka uppfostras vid Bona. Vid Hall få ju de, som där äro intagna, stanna kvar till dess de blifva högst 15, 16 år, under det att de vid Bona intagna kunna få vistas kvar på anstalten endast till dess, att de blifva 20 år. Vid Hall ha åtskilliga, som kunna jämställas med dessa, hvarom nu är fråga, en slutlön af 975 kronor och några en slutlön af endast 900 kronor.

Jag har härmed visst icke velat säga, att den slutlön, som förmännen vid Bona för närvarande ha eller 1,000 kronor, är tillräcklig och att de således vid en slutlig pröfning af ifrågavarande lönestat icke borde kunna komma upp högre än till ett belopp af 1,000 kronor. Men då dessa förmän ute på rama lan-

det ha 1,000 kronor och därtill husrum och vedbrand, så kan man väl icke säga, att det går en sådan nöd på dem, att man för den skull bör redan i förväg rubba en stor lönestat, hvartill redan föreligger förslag, såsom de i propositionen intagna tabellerna visa, och hvilken väntas snart komma att föreläggas Riksdagen.

Jag hemställer till kammaren, huruvida icke Kungl. Maj:t haft så goda skäl att icke godkänna det förslag till lönestat, som styrelsen för Bonaanstalten framlagt, att utskottet kunnat i första hand bygga på dessa skäl och att äfven kammaren med lugn kan göra detsamma och således bifalla utskottets hemställan.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förevarande hemställan.

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)*

Herr Hammarlund: Den föregående ärade talaren framhöll, att motionären och reservanterna här hade lösryckt några få tjänstemän ur den af styrelsen vid Bonaanstalten föreslagna nya lönestaten, men glömt öfriga där upptagna löntagare. Men det är dock att märka, att motionären och reservanterna ha särskildt tänkt på de lägst aflönade, på dem, för hvilka en ändring i främsta rummet är behöflig och om hvilka man kan säga, att det är fara å färde, ifall icke en ändring till det bättre sker. Jag beklagar — och det beklagandet har jag äfven uttalat i min reservation — att icke motionären har tagit med äfven en annan tjänstinnehafvare vid Bonaanstalten, nämligen andre läraren. Sedan lönen för honom blifvit fastställd, har nämligen ny löne-reglering för rikets folkskollärare ägt rum, och då kräfver konsekvensen rent af, att äfven denne lärare får sin ställning förbättrad. Motionären har emellertid icke tagit med denne lärare, och då kan icke nu någonting göras i fråga om honom.

Hvad förmännen angår, synes det mig alldeles nödvändigt, att man här vidtager en förbättring på sätt, motionären ifrågasatt, och det är också särskildt med tanke på dessa förmän, som jag har reserverat mig.

Förhållandet är det, att i fjol fastställdes ny löne-reglering för vaktkonstaplarna vid fångvården, så att de nu få en lägsta lön af 1,100 kronor och en slutlön af 1,300 kronor, förutom beklädnadsersättning å 100 kronor samt fri bostad och vedbrand. En förman vid Bona har däremot icke mer än 850 kronor jämte 2 ålderstillägg, så att slutlönen blir 1,000 kronor, och han har icke någon beklädnadsersättning. Slutlönen blir sålunda för en förman vid Bona 400 kronor lägre än för en vaktkonstapel vid fångvården. Är detta rimligt?

Jag anser att hvad styrelsen anfört till stöd för, att man borde jämställa de nu ifrågavarande förmännen med vaktkonstaplarna, verkligen är i hög grad talande. Styrelsen säger bland annat: »För lyckosamma resultat af anstaltens verksamhet är det af yttersta vikt att kunna för densamma förvärfva dugliga

Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)

och såsom fostrare lämpliga arbetsledare». Och styrelsen framhåller i detta afseende, att det »torde vara ställt utom all fråga, att den, som har att i första hand fostra och utbilda en minderårig förbrytare till en dugande medborgare, samtidigt med att han öfver honom utöfvar tillsyn, måste anses hafva en svårare och mera kräfvande uppgift än den, som hufvudsakligen är fångbevakare. Härtill kommer, att det af både ekonomiska och pedagogiska skäl stadgats för förman, att han skall personligen deltaga i det arbete, hvori han undervisar och handleder anstaltens elever, hvadan alltså förmanen åstadkommer en ren arbetsprodukt af stort värde för såväl jordbruks- som yrkesarbetsdriften vid anstalten. Förglömmas bör ej heller, att denna anstalts organisation såsom en öppen institution utan alla de tekniska hjälpmedel, som i en fångvårdsanstalt underlätta bevakning och utgöra svåra och understundom oöfverstigliga hinder för otillåtna företag från de bevakades sida, ställer betydande kraf på förmannens påpasslighet, ihärdighet och omdöme».

Jag instämmer med motionären däri, att, om en skillnad skall göras mellan fångvårdskonstaplarna och de ifrågavarande förmännen, bör den skillnaden gå ut på, att dessa senare, som skola fostra ynglingar af det slag, som å en dylik anstalt vistas, och söka af dem göra goda medborgare för framtiden, böra vara i bättre ekonomisk ställning än konstaplarna vid fängelserna.

Med anledning af hvad jag nu anfört, tillåter jag mig hemställa om bifall till det i reservationen framställda yrkandet.

Med herr Hammarlund förenade sig herrar *Starbäck* och *Vahlquist*.

Herr Pehrsson i Österby: Herr talman, mina herrar! Må det tillåtas mig att påpeka ett par saker med anledning af hvad den ärade statsutskottsledamoten yttrade.

Han sade, bland annat, att man icke borde lösrycka dessa förmän etc., om hvilka nu är fråga, ur lönestaten, enär man därigenom förryckte denna lönestats fastställande ett annat år. Ja, så resonerades dock icke förra året, när man då i fråga om fångvårdsstaten upptog frågan om *betjantes* ställning, men lämnade åt löneregeringskommittén att fortfarande behandla och sedan inkomma med förslag i fråga om *tjänstemännens* aflöningsförhållanden. Nu föreligger ju den lönestat, som det här gäller, till behandling inom löneregeringskommittén. Men då borde ju samma resonemang få göra sig gällande i år som förlidet år, nämligen att det icke är på något sätt fördärfligt, om man tager frågan om betjantes aflöningsförmåner för sig utan att på samma gång behandla frågan om tjänstemännens aflöning.

Det är, sades det vidare, helt annorlunda att gå därute på landsbygden och bevaka dessa gossar, som arbeta ute på fältet,

än att bevaka brottslingar inne på en fängelsegård. Jag vill dock påstå, att det i det förra fallet kräfvades oändligt mycket mera af bevakaren. I ett vanligt fängelse eller på en tvångsarbetsanstalt, såsom Svartsjö, har man alla de tekniska hjälpmedel för tukt och ordnings upprätthållande, som en ordnad fångvård förfogar öfver, under det att vid en uppfostringsanstalt det ställes stora kraf på det personligen uppfostrande och ledande, så att man just på den grund måste ställa större kraf på de personer, som skola handhaflva vården af dessa ynglingar inom uppfostringsanstalten, än hvad man ställer på fångnektarna.

Jag vill här äfven gentemot den ärade talaren påvisa, huru som man icke ansett sig böra vidtaga någon minskning i lönerna för personalen vid Svartsjö i jämförelse med öfriga fångvårdsbetjante i städerna, oaktadt Svartsjö är beläget på landsbygden och lefnadsomkostnaderna där alltså äro mindre. Den synpunkten borde då icke heller få göra sig gällande i fråga om Bona.

Jag har endast velat i korthet framhålla dessa synpunkter, hvilka förefalla mig tala snarare för än emot den afgifna reservationen, och ber jag, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Vahlquist: Herr talman, mina herrar! Jag skulle naturligtvis gärna sett, att Kungl. Maj:t framlagt förslaget till lönestat för personalen vid Bona uppfostringsanstalt i dess helhet och att Riksdagen således fått uppgöra en ny sådan lönestat på de grunder, anstaltens styrelse framhållit. Då emellertid så icke har skett, men Kungl. Maj:t dock vitsordat behovet af en löneförbättring i detta fall och i motiven, som för Kungl. Maj:t varit afgörande att icke framlägga ett dylikt förslag, särskildt framhållits, att skäl förefunnas att förbättra löneförmånerna just för de lägst aflönade, ber jag att få hemställa, att kammaren behagade bifalla herr Pehrssons motion i den form, hvori den föreligger i herr Hammarlunds reservation. Jag tror icke, att risken är stor, att man därigenom sönderrifver styrelsens förslag, såsom herr Carl Persson ville göra gällande, utan jag tror, att det hela nog så småningom kommer att kunna ordnas, äfven när öfriga befattningshafvandes löneförbättring kommer på tal.

Herr Carl Persson yttrade en sak, som jag anser mig skyldig ett bemöta. Han sade nämligen, att den vid Bonaanstalten anställda bokhållaren icke skulle ha full sysselsättning. På grund af den kannedom, jag har beträffande den saken, vågar jag här förklara, att denne bokhållare har fullt upp att göra hela dagen året om, och därest således Riksdagen nu beviljar honom en löneförbättring, är han däraf fullt förtjänt.

Jag vill dessutom beträffande de förmän, som det här gäller, framhålla — och det har sagts af styrelsen i dess utlåtande, liksom äfven motionären framhållit detsamma — att man fordrar af

Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.*
(Forts.)

dem icke blott en god karaktär med förmåga att leda elevernas uppfostran, utan därjämte en viss yrkesskicklighet, ty de skola vara förmän äfven på åtskilliga yrkesområden. Deras uppgift är således synnerligen viktig.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till herr Hammarlunds reservation.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Man får äfven taga i betraktande en annan synpunkt vid bedömandet af denna fråga, nämligen att de förmän och tjänstemän, som finnas vid Bona, ännu icke äro uppförda på ordinarie stat och att de, äfven om vi bifalla reservationen, fortfarande förbli på extra stat, och såvidt jag kan erinra mig — och jag tror icke, att man behöfver gå långt tillbaka i denna hufvudtitel, som är under behandling, för att finna det — åtnjuta de, som äro på extra stat, icke samma förmåner som de på ordinarie stat. Ty det är att märka att, då en tjänsteman kommer på ordinarie stat, han får ganska många förpliktelser, som en extra ordinarie tjänsteman icke har och som dessa befattningshafvande icke skulle få därigenom att reservationen bifalles. Det är naturligt att, när styrelsen uppgjorde sitt förslag till lönestat, den har tänkt sig, att detta skulle bli de ordinarie lönerna och de ordinarie förmånerna, men det är lika klart att, när denna stat kommer att undergå den vanliga granskningen, vissa förpliktelser komma att åläggas dessa befattningshafvande, så att möjligen från deras löner kommer att afdragas ett eller annat belopp. Skulle nu kammaren tilldela dem den nya löneförmånen, som här är upptagen och motionären påyrkat för vissa befattningshafvande, så är det klart att, när den ordinarie staten framlägges, dessa löner icke räcka till, utan måste ökas i samma mån som man ökar förpliktelserna och de afdrag, som de måste vidkännas. Jag tycker att, när andra tjänstemän på extra stat icke fått lika mycket som de sedermera erhållit på ordinarie, det skulle vara tillräckligt att nu afvakta tiden äfven för dessa. Och jag säger ännu en gång, att det icke är möjligt att jämföra dem, som ha sitt arbete ute på landsbygden, med ordinarie fångknektar. Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Starbäck: Herr talman! Det är ju alldeles riktigt, som den ärade statsutskottsledamoten nu yttrade, att, när en gång dessa löner bli föremål för granskning och skola omläggas och öfverflyttas på ordinarie stat, vissa förändringar måste vidtagas, men om nu detta klart säges ifrån här i debatten, kan jag icke förstå, att konsekvensen nödvändigt måste bli ännu en ökning, därför att dessa personer nu få en förbättring. Man kan väl också tänka sig den utvägen, att, med hänsyn till de afdrag, som gå till deras pensionering eller liknande ändamål, det kan ställas

så, att de nu på extra ordinarie stat beviljade förmånerna i någon mån minskas. Genom ett bifall till reservationen skulle väl i alla fall inträda en så afsevärd förbättring i dessa befattningshafvandes ställning, att de, när själfva den slutliga löneregleringen kommer, med jämnmod skola finna sig i de afdrag, som af den föregående talaren vidrördes.

Jag tror därför, att kammaren med ganska stort lugn kan efter denna debatt gå med på reservationen, till hvilken jag ber att få yrka bifall.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock bifall till den af herr Hammarlund vid punkten afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu framställde proposition å dessa yrkanden, förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Emellertid begärdes votering, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i 24:e punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 3,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr Hammarlund vid punkten afgifna reservationen.

Omröstningen utvisade 121 Ja mot 70 Nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 25:o) och 26:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 27:o) och 28:o).

Lades till handlingarne.

Punkten 29:o).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *E. Trolle* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen: angående anslag till fortsättning af statsbanorna Morjärv—

*Angående
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
(Forts.)*

Lappträsk, Bastuträsk—Skellefteå—Kallholmsfjärden, Östersund—Ströms vattudal (Ulriksfors) samt Järna—Norrköping m. m., och angående försäljning af ett soldattorp under stomhemmanet Vallersten Norregård n:o 5 i Värnamo socken.

De kungl. propositionerna blefvo på begäran lagda på bordet.

§ 15.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 4, angående reglering af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

*Angående
beskickningar
och konsulat.*

Punkten 2:o), angående beskickningar och konsulat, föredrogs härnäst; och yttrade därvid:

Herr Warburg: Herr talman, mina herrar! Det är icke utan en viss ledsnad som den, hvilken intresserar sig för vår utrikes representation, såväl den diplomatiska som den konsulära, finner, att redan nu, så kort tid efter det en ny organisation genomförts, i väsentliga punkter här föreslås en icke ringa förändring. Då för två år sedan konsulatreformen genomfördes, tillät jag mig från denna plats uttala några farhågor beträffande den konsulära representationen under den nya formen, speciellt med afseende på systemet med olönade konsulter och titulära generalkonsulter, såsom också framhållits med mycket eftertryck af en utaf konsulatkommitténs medlemmar, generalkonsuln, sedermera konsulatrådet Fallenius. Då nu en af de föredragna punkterna berör den frågan, nämligen den angående konsulatet i New York, skall jag be att få särskildt därvid fästa mig, men skall, dock mera i förbigående, tillåta mig dröja vid ett par förhållanden, som sammanhänga med denna konsulat- och diplomatreform.

Som bekant afskaffades den aflönade generalkonsulsbefattningen i Köpenhamn och ministern blef tillika generalkonsul, hvarjämte en oafölad konsul där anställdes. Nu har, som vi veta, legationen och därmed sammanhängande generalkonsulat i Köpenhamn en lång tid varit utan ordinarie chef. Först anlätades den utmärkte man, som var vårt sändebud där såsom Sveriges ombud vid Haagkongressen. Sedan har platsen stått ledig och först på allra sista tiden har vår gesandt i Washington blifvit tillförordnad i Köpenhamn. Jag behöfver icke gå in på det i diplomatiskt hänseende olämpliga däri, att en så viktig post varit obesatt just under en tid, då diplomatiska frågor, som angå Sveriges och Danmarks liffsintressen, diskuteras världen rundt. Den därvarande unge legationssekreteraren må vara huru begäf-

vad och vaken som helst, så kan han dock icke besitta den erfarenhet och intaga den position, som erfordras för att under så oroliga tider kunna företräda våra intressen så, som önskligt skulle vara; och den nyss tillförordnade ministern är ju i alla fall en helt ny man i vår diplomati. Det ligger i sakens natur, att de svenska intressena måste lida under det interimistiska sätt, hvarpå våra diplomatiska och konsulära förhållanden i Danmark äro ordnade; äfven den finansiella och ekonomiska ställningen i Danmark har ju under allra sista tiden blifvit sådan, att den kräfvat en vaken, myndig och erfaren diplomatisk och konsulär representation från vår sida.

Vidare kan det ifrågasättas, huruvida de nyinrättade *konsulatrådsbefattningarna*, som ju skulle vara en af de mest betydande anordningarna i det nya systemet, fungerat riktigt lyckligt. Det var ju meningen, att de skulle vara ett stöd för ministern. Särskildt var detta fallet med konsulatrådsbefattningarna i Paris och Berlin. Nu har man haft den olyckan, att det framstående konsulatrådet i Paris aflidit, och att konsulatrådet i Berlin, som har stor erfarenhet som konsulatsämbetsman, har varit frånvarande från sin post under större delen af förra året, hemkallad för viktiga offentliga uppdrag. Frågar man sig, om någon annan varit förordnad i den senares ställe, så har detta mig veterligen icke varit fallet. I alla händelser skulle det vara intressant att veta, om icke institutionens gagn i det hela blifvit något öfverskattadt, då just en af dem, som skulle vara de förste att föra den nya idén ut i lifvet, så länge kunnat vara frånvarande från sin post. Det är ju möjligt, att denna institution kan komma att ge regeringen vissa uppslag i afseende å den sociala lagstiftningen; men det kan ifrågasättas, hvilket jag för två år sedan också tog mig friheten att göra, huruvida det verkligen var så klokt att förlägga den konsulära ledningen till hufvudstäderna inne i landet i stället för till hamnstäderna.

Jag kommer nu till de båda stora poster, i hvilka Kungl. Maj:t begär en väsentlig anslagsförhöjning, nämligen New York och Buenos Aires. Jag skall då be att få taga *New York* först. Redan för två år sedan framhölls här faran af att vidtaga en alltför stor minskning af de lönade konsulatens antal; och diplomat- och konsulatkommitténs reformifver gick, såsom det från denna plats också anmärktes, kanske väl långt, då den på detta sätt ville till förmån för svenska statsbudgeten draga växlar på utländska medborgares fåfänga.

Kommittén hade i afseende å platsen i New York framhållit, att den ansåg det lönade konsulatet i New York obehöfligt, men att däremot ett olöndt konsulat i denna stad borde upprättas, omfattande endast staden New York. Häremot invände emellertid kommitténs ledamot, dåvarande generalkonsuln Fallenius, att han ansåg, att någon rubbning i då bestående ordning icke borde

*Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

ske, samt att bibehållandet af den aflönade själfständiga konsulsbefattningen i New York betingades af den stora vikten af de svenska intressen, som där måste bevakas. Däremot ansåg Fallenius, att lönen för konsuln i New York borde kunna nedsättas till 18,000 kronor om året, i stället för förutvarande 30,000 kronor, samt att man borde indraga vice konsulsbefattningen därstädes. Hans excellens utrikesministern ansåg emellertid, i likhet med kommittémajoriteten, att han med hänsyn till obetydligheten af den svenska sjöfarten på Nordamerika icke hade kunnat öfvertyga sig om riktigheten af den af herr Fallenius företrädde åsikten, hvarför han föreslog afskaffande af det lönade konsulatet i New York och inrättande af ett vice konsulat med en aflöning af 9,000 kronor.

Nu finner man, att redan efter så kort tid hans excellens utrikesministern måst öfvergå från kommitténs flertals uppfattning till den af generalkonsuln Fallenius ensam häfdade åsikten om nödvändigheten af en lönad konsul i New York. Man får ju icke alldeles det intrycket, att diplomat- och konsulatkommitténs uttalande i denna punkt, som ju dock måste anses som en af de viktigare, varit fullt moget öfvervägt, då den af kommittén föreslagna anordningen så kort tid efteråt måste helt och hållet ändras. Men i alla fall vill jag påpeka, att det möjligen kunde ifrågasättas, huruvida icke konsuln i New York skulle kunna nöja sig med den aflöning, som generalkonsul Fallenius föreslog, nämligen 18,000 kronor, samt huruvida icke, såsom generalkonsul Fallenius också föreslog, den lönade vice konsuln till gengäld skulle kunna indragas.

Det är icke mycket hoppfullt för en enskild kammarledamot att i ett fall som detta uppträda mot regeringen och ett enigt statsutskott. Jag måste därför nöja mig med att endast fästa uppmärksamheten på förhållandena i förevarande afseende.

Härefter skall jag tillåta mig att öfvergå till frågan om *Buenos Aires*. Jag vill dock därförinnan tillåta mig anmärka, att jag är rädd för att fallet New York icke är den enda bakläxa, som vi komma att få i afseende å de konsulat, som blifvit ombildade från lönade till olönade.

Hvad nu Buenos Aires beträffar, hade diplomat- och konsulatkommittén föreslagit inrättande därstädes af en chargé d'affaires- och generalkonsulspost, hvilken skulle aflönas med 21,000 kronor. Nu torde herrarna måhända minnas, att denna kommitté äfven på ett par andra punkter, nämligen Wien, Rom, Brüssel och Haag hade föreslagit förändring i afseende på den diplomatiska representationen, sålunda nämligen, att den särskilda ministerposten i Belgien och Nederländerna skulle alldeles afskaffas och ministerns åligganden öfverflyttas till våra diplomater i Paris och London, samt att ministrarna i Wien och Rom skulle ersättas med chargés d'affaires. Lyckligtvis fann utrikesministern, att den-

na degradation icke var att förorda, utan att man fortfarande borde hafva ministerposter; men nu kommer det ledsamma: platsen i Buenos Aires råkade härvid att få följa med, och man inrättade där en *ministerresidentspost*. Härigenom fick denna plats otvifvelaktigt från början en dimension, som, såvidt jag kan förstå, var onödig, men som Riksdagen naturligtvis icke brydde sig om att synnerligen fästa sig vid, därför att den icke kom att kosta mer än de 21,000 kronor, som kommittén hade föreslagit för en *chargé d'affaires*.

*Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

Nu påstås det allmänt, och det har icke gjorts någon hemlighet däraf, att platsen blifvit erbjuden en och annan erfaren man inom diplomat- och konsulatkarriären, som emellertid ansett sig icke kunna mottaga äran, därför att den var förenad med ministerställning. De, som på detta sätt svarade nej, hade säkerligen kännedom om förhållandena på platsen och ansågo sig icke kunna såsom ministrar komma ut med den bestämda lönen. Då vände man sig till en yngre, framstående sjöofficer, om hvilken man icke hört annat än godt, men hvilken dock aldrig hade sysslat med diplomatiska eller, såvidt jag vet, merkantila och kommersiella saker i större omfattning; och han antog platsen mot den aflöning, som var bestämd.

Antag nu, att det hade varit fråga om ett enskildt verk: man inrättar där en kontorschefsbefattning och söker att till denna befattning få först en och så en annan person, hvilka emellertid båda säga nej, emedan platsen är för lågt aflönad; så vänder man sig till en tredje, och han tar emot befattningen för den aflöning, som bjudes; men efter ett år kommer han tillbaka och säger: jag kan icke komma ut med aflöningen, jag måste hafva den fördubblad eller i det närmaste fördubblad. Åtminstone måste principalen därvid säga till sig själf: det är beklagligt, att jag icke erbjudt den aflöningen åt någon af dem, som jag först ville ha. Men i denna situation befinner sig svenska staten nu; ty hvem vet, om man icke fått mera meriterade, i hvarje fall mera erfarna diplomater eller konsuler att aspirera på platsen, därest man från början satt aflöningen till det belopp, som Kungl. Maj:t nu fordrar för denna befattning?

Det är också ur vissa synpunkter obehagligt, att, om man anställer en person utanför en stat — låt vara att han är mycket kvalificerad, hvilket jag i det föreliggande fallet icke har anledning att betvifla — därigenom *mera* kvalificerade personer kunna anse sig förbigångna; och detta blir i ännu högre grad händelsen, om dessa personer fått nöja sig med exspektanslöner, därför att deras platser blifvit indragna. Sådant kan icke vara till fromma för konsulsämbetsmännens håg att stanna eller att ägna sig åt denna karriär.

Hvad nu den tempoära dyrheten af lefnadskostnaderna i Buenos Aires angår, så vill jag icke på något sätt bestrida, att

Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

de uppgifter, som vår ministerresident i det afseendet lämnat, äro fullkomligt riktiga. Enligt uppgifter från personer, på hvilkas omdöme jag har anledning att lita, lär ministerresidenten vara en personlighet, som icke skulle komma fram med dessa uppgifter, om de icke voro sanningsenliga. Men jag kan ändå icke underlåta att sätta ett frågetecken för, huruvida det kan vara nödvändigt för oss att aflöna en ministerresident i Buenos Aires och, framför allt, att aflöna honom så högt, som här ifrågasatts. Enligt hvad det för mig uppgifvits, lär tyska ministern i Buenos Aires hafva 48,000 tyska mark i lön. Det gör ungefär 43,000 kronor. Man torde nog ha anledning spörja, om det verkligen är behöfligt, att Sverige har en så dyr representant i Buenos Aires, som här varit på tal.

Inom Första Kammaren har i dag framställts yrkande på att utom de 36,000 kronor, som statsutskottet har föreslagit, det skulle göras ett tillfälligt tillägg för två år af 4,000 kronor årligen, så att vår ministerresident i Buenos Aires skulle komma upp till 40,000 kronor; men hans excellens herr statsministern förklarade tämligen tydligt, och detta underströks af hans excellens utrikesministern, att mannen icke skulle vilja stanna på sin post, om han icke erhöile detta af honom begärda minimum af 40,000 kronor, hvarjämte hans excellens herr statsministern tillade, att ett personombyte skulle innebära äfven en direkt förlust för staten, enär då ny ersättning skulle behöfva utgå till den nya innehafvaren af platsen. Om det nu verkligen skulle vara förhållandet, att ministern icke skulle vilja stanna på sin plats mot den af statsutskottet föreslagna lönen af 36,000 kronor, så tillåter jag mig antyda en utväg, som dock i alla fall skulle vara rimlig för svenska staten, den nämligen, att man nöjde sig med en generalkonsul utan någon ministertitel eller några diplomatiska funktioner. Ty det kan ej förnekas, att anspråken på den, som har diplomatisk ställning, äro större än på en lönad generalkonsul, hvilken därför utan påhäng af ministertiteln torde kunna hjälpa sig med en 24- à 30,000 kronor. I hvarje fall måste man, såvidt jag kan förstå, anse det vara bra ledsamt att, så kort tid efter att en diplomatisk lönestat blifvit fastställd, begäran från Kungl. Maj:ts sida göres, att man skall fördubbla aflöningen för en ämbetsman, som endast fungerat ett år, och detta till på köpet redan från den 1 januari 1908.

Jag kan icke låta bli att uttala en viss tveksamhet, huruvida icke öfverhufvud denna stat, som vi beslöto för två år sedan, blef för hastigt uppgjord och om man icke har anledning att misstro de beräkningar, som diplomatkommittén kom till med afseende å de olika lönerna, när den på denna punkt kan ha så kapitalt misstagit sig. Jag vill ock framhålla, att det icke är säkert, att alla lönerna äro beräknade för små. De kunna också ha blifvit för stora, och det vore måhända skäl att föranstalta

om undersökning härutinnan, på det jämkning må kunna ske äfven i denna senare riktning.

Till slut vill jag uttrycka min glädje öfver hvad som förnummits, att nämligen anstalter fogats till att en framstående f. d. diplomat skall uppgöra förslag till bestämmelser angående pröfning för inträde i diplomat- och konsulatkarriären.

Jag tillät mig framhålla för två år sedan, hur nödvändigt det är för våra diplomater att hafva facklig skolning icke blott på det juridiska området, utan äfven på det historiska, språkliga, kommersiella samt det nationalekonomiska, och icke minst på det senare, då det nu är meningen, att våra diplomater äfven skola fungera som generalkonsuler, hvarför det är af största vikt, att de stå i nära förbindelse med det ekonomiska lifvet och att de verkligen få inblick däri. För min del tror jag, att det vore önskligt, om så mycket som möjligt en växelverkan rådde mellan de diplomatiska och konsulära kårerna, så att en blifvande diplomat äfven hade erfarenhet i konsulära angelägenheter.

Som frågan nu ligger, anser jag naturligtvis gagnlöst att göra annat yrkande än om bifall till statsutskottets förslag, men jag har icke kunnat underlåta att uttala särskildt den önskan, att, därest förändring beträffande ministerposten i Buenos Aires i personafseende kommer i fråga, h. ex. utrikesministern täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke en förändring borde vidtagas därhän, att ministerresidentplatsen blefve ersatt med en generalkonsulsbefattning.

Herr Palme: Herr talman, mina herrar! I ett afseende vill jag tillåta mig att instämma med den senaste ärade talaren, nämligen därutinnan att det tvifvelsutan ännu icke är så väl beställt med afseende på vår utrikesrepresentation, som det måhända borde vara, i all synnerhet efter den nationella uttryckning, som vi fingo år 1905. Jag vill i detta afseende erinra om ett par små exempel, om jag så får säga. Det ena har sett dagen i en tidning i dag på morgonen, hvaraf tydligen framgick att, när det nu skickades omkring en utomordentlig beskickning till främmande hof, det befanns, att vår minister i Madrid icke var på sin post för att taga emot beskickningen, utan densamma fick genom introduktören för främmande sändebud eller på annat sätt skaffa sig den presentation, som var nödvändig. Vår minister befann sig som bekant i Lissabon för begrafningen, men denna var öfverstånden, och han skulle mycket väl kunnat komma tillbaka för mottagningen. Det har invändts, att han väntade på audiens hos den nye konungen för att öfverlämna sina kreditivbref. Om icke tidningarna ha orätt, fick han denna audiens först i onsdags eller torsdags, och alltså hade han mycket väl kunnat göra en visit i Madrid under tiden.

Jag vill icke närmare ingå på frågan om den underhaltiga

*Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

representation eller rättare sagdt brist på representation, som vi för närvarande ha i en af de hufvudstäder, där kanske för ögonblicket afgöranden af allra största vikt för oss afhandlas.

Hvarför jag begärt ordet är, att jag vill nämna något litet om ministerrresidentplatsen i Buenos Aires. Den föregående talaren har omnämnt, att till denna plats erbjudanden blifvit gjorda åt flere förtjänta män inom konsulatkarriären. Med afseende därå har jag på vederbörligt håll blifvit underrättad om, att ett par af dem, som fått erbjudande, hänvisat till sin höga ålder, och någon annan har hänvisat till att platsen låg, särskildt för en person med barn i uppväxtåldern, så långt borta från fäderneslandet, att han därför icke ville mottaga befattningen. Samtliga torde äfven ha talat om den låga lönen, som icke stode i något förhållande till lefnadsmkostnaderna på ifrågavarande ort.

Nu är det synnerligen beklagligt, att diplomat- och konsulatkommittén kom till en sådan siffra som den, hvilken lades till grund för den kungl. propositionen rörande ministerresidenten i Buenos Aires. Men litet hvar erinra vi oss ju, hur hastigt den kommitténs arbete gick. Det var brådska, och det kan ju hända att i så fall, som den siste ärade talaren anmärkte, ett och annat behöfver justeras af hvad den beslöt. I hvarje fall synes man icke kunna lägga den man, som accepterade erbjudandet af platsen i Argentina, något till last, därför att han förlitade sig på den lön, som framgått ur officiella undersökningar. Först när han kom dit ut, märkte han, att han icke redde sig på denna lön.

Nu menade den ärade talaren, att man borde göra denna plats till en vanlig generalkonsulsbefattning. Emot en sådan plan tala emellertid flera skäl.

Jag vill erinra därom, att den argentinska republiken har i vårt land en chargé d'affaires, d. v. s. en diplomatisk agent, som i denna sin egenskap är ackrediterad hos samtliga de tre nordiska länderna. Om vi nu gjorde platsen i Buenos Aires till en generalkonsulsbefattning, skulle den sedvanliga ömsesidigheten länderna emellan upphävas. Nå, det skulle kanske icke behöfva betyda så mycket. Men det är en annan sak att taga i betraktande. Norge har i argentinska republiken en envoyé extra ordinaire, alltså en diplomatisk agent af första klass. Följden af en sådan ändring beträffande Buenos Aires, som den ärade talaren förordade, skulle, enligt hvad jag bestämdt tror mig veta, bli, att den argentinska diplomatiska agenten skulle förflyttas från Stockholm, där han nu har sitt säte, till Kristiania. Detta skulle kanske icke heller betyda så mycket i och för sig, men indirekt skulle det kunna verka till ett gynnande, som vore oss skadligt, af andra intressen än de svenska.

För öfrigt tror jag icke, att man genom att ändra platsen till ett generalkonsulat skulle kunna nedbringa lönen. Om herrarne granska de siffror, som äro framlagda af vår ministerresident där

ute, torde Ni finna, att han utöfver de nödvändiga siffrorna för bostad, bränsle, hushåll o. s. v. har uppfört en diversepost på 1,780 mexikanska pappersdollars. Då man nu vet, att denne man, som därute är vår representant, är en synnerligen sparsam och med afseende på utgifter och lefnadssätt tillbakadragen man, och om man betänker, att af dessa 1,780 pappersdollars skola tagas medel till utgifter för skatter, brandförsäkring, pensionsavgifter, ledamotsavgifter i sällskap, välgörenhet, möblers underhåll, åkning, småresor o. d., så tror jag, att man måste komma till den slutsatsen, att därinom ingenting rymmes af lyx.

Den ärade talaren har också meddelat den upplysningen, att den tyske ministerresidenten där ute skulle ha endast 48,000 tyska mark i aflöning. Jag har angående denna sak i går förhört mig å utrikesdepartementet och fått det meddelandet, att, om man tager till jämförelse de löner, som utgå till den engelske, tyske och italienske ministerresidenten i Buenos Aires, den engelske har, evalveradt i svenskt mynt, omkring 91,000 kronor, den tyske, bostadsersättning inberäknad, 69,000 och den italienske 73,000. Taga vi medeltalet af dessas löner få vi 78,000 kronor. Ungefär hälften af denna summa är hvad som nu har begärts för denne ministerresident i aflöning.

För min del skulle jag, det ber jag öppet få förklara, ingenting ha emot att gå till hvad som föreslagits i Första Kammaren, nämligen 40,000 kronor, men jag skulle icke vilja gå med på det som en fast lön med den indelning, som här är gjord, utan jag skulle vilja, att vi ginge med på hvad statsutskottet har föreslagit, nämligen 36,000 kronor, och därutöfver ge ett dyrtids-tillägg af 4,000 kronor. Ministerresidenten säger själf, att en nedgång i lefnadssomkostnaderna därute sannolikt förr eller senare måste inträffa, men att det icke finnes någon anledning att tro, att det skulle ske inom närmaste framtiden. Detta har emellertid statsutskottet tolkat därhän, att det kan ske när som helst, och därför icke fäst afseende därvid.

Jag skulle sålunda icke ha något emot en höjning till 40,000 kronor, men i närvarande stund och i frågans nuvarande läge ber jag att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Herr talman! Efter den senaste ärade talarens anförande skall jag icke vidare ingå på de af herr Warburg framställda synpunkterna. En teoretisk diskussion exempelvis angående huruvida generalkonsulernas säte bör förläggas till hufvudstäderna eller till hamnstäderna tror jag skulle föra alltför långt. Att generalkonsulerna principiellt taget böra vara placerade i hufvudstäderna har ansetts nödvändigt för den kommersiella informationens skull, medan däremot de löpande ärendenas handläggning naturligtvis måste äga rum å ort och ställe.

Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)

Hvad angår det af herr Warburg omnämnda förhållandet, att ministerresidentbefattningen i Buenos Aires skulle varit erbjuden åt olika håll, ber jag att få bestyrka denna uppgift. Det var tre personer, som voro ifrågasatta. Två af dem anförde hufvudsakligen, att de vid annalkande ålderdom ogärna ville byta plats samt vidare, att den ort, dit de skulle förflyttas, låg väl långt bort. Den tredje kunde icke anförda ålderdomsreservation, utan anförde egentligen endast det stora afståndet till Buenos Aires. Däremot ingick icke, för så vidt jag kunnat uppfatta, fruktan för lönen såsom något *hufvudsakligt* moment, då man förklarade för dem, att de, därest lönen befunnos otillräcklig, finge inkomma med förslag till bristens afhjälpande, hvilket förslag då skulle tagas under öfvervägande.

Hvad herr Warburg vidare antydde, nämligen att man nu borde passa på tillfälle och förändra generalkonsulatet och ministerresidensbefattningen i Buenos Aires till enbart generalkonsulat, så tror jag icke detta skulle vara lyckligt. Argentina är dock ett land, där vi hafva stora möjligheter, det är en ny marknad, som öppnats, och vi hafva dit en subventionerad ångbåtslinje. Det kan nu en gång icke hjälpas, att man här i världen fäster afseende vid — och detta kunna vi icke härifrån reformera — om agenten har en diplomatisk titel eller blott generalkonsuls titel.

Herr Palme har gjort anmärkning mot, att vår minister i Madrid och Lissabon icke var tillstädes i Sevilla, när den särskilda beskickningen kom dit för att notificera Konung Oscars död. Förhållandet är, att vi endast hafva en representant för både Spanien och Portugal och detta tror jag vara tillfyllest. Det är också en särskild omständighet, som icke på förhand kunnat förutses, att begrafningen i Portugal inträffade ungefär samtidigt med den särskilda beskickningens ankomst till Sevilla. Såvidt jag vet var begrafningen i Portugal den 8 februari och två dagar därefter mottogs ambassaden i Sevilla. Jag fäster icke så stor vikt som den föregående ärade talaren vid ministerns vistelse i Lissabon för att där aflämna sina kreditivbref. Jag vet icke med bestämdhet, men efter hvad jag erfarit fruktade man oroligheter i Portugal, och jag anser därför, att det under de upprörda förhållanden, som därstädes voro rådande, är lätt förklarligt, om vår representant blef kvar i Lissabon för att, därest något skulle hända, tillvarataga de svenskars intressen, som funnos där nere. Detta var enligt min åsikt viktigare än att resa till Sevilla för att motaga beskickningen.

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Då herr Palme i sitt anförande vidrörde ett förhållande, som skulle hafva inträffat under den beskickning, hvilken nyligen varit mig anförtrodd, har jag ansett mig böra begära ordet för att relatera förhållandet, sådant det var. Jag måste tyvärr erkänna, att det

nog var förenadt med vissa olägenheter, att Sveriges minister i Spanien ej hade tillfälle att vara tillstädes, när den utomordentliga beskickningen kom till detta land, men det är för mig omöjligt att på något sätt yttra mig om de skäl, som föranlett ministern att kvarstanna i Portugal, dit han begifvit sig för att öfvervara den kungliga begrafningen. Jag antager för gifvet, hvilket också herr utrikesministern nyss framhållit, att det för ministern måste hafva funnits starka och talande skäl att stanna kvar i Lissabon ej blott därför att han möjligen afvaktade audiens, utan äfven att han ansett sig pliktig därstädes bevaka svenska undersåtars intressen. När nu herr utrikesministern särskildt betonat detta senare, är jag lika villig som pliktig att antaga, att så också verkligen varit förhållandet. Hvad som nu inträffat är emellertid en ovillkorlig följd däraf att då en minister har i uppdrag att representera vårt land i tvenne olika länder, och han saknar någon som kan vara hans ställföreträdare i det land, där han för tillfället ej vistas, måste vårt därstädes vissa tider vara orepresenterad.

Hvad man således af det inträffade kan lära, är, att det är önskligt att, då en minister har att representera Sverige i tvänne länder, han vid sin sida kunde hafva en person, som hade att ersätta honom under hans frånvaro, d. v. s. i det fall, hvarom här är fråga, kunde vara i Madrid då ministern är i Lissabon och i Lissabon då ministern är i Madrid, eller med andra ord att en legationssekreterare borde anställas vid dessa beskickningar. Samma förhållande råder ock vid en annan sådan dubbelbeskickning, nämligen i Holland och Belgien. Från förlidet år hafva vi haft ett talande exempel på, huru olämpligt det just därstädes visat sig att icke någon fanns, som förestod beskickningen i det ena landet, då ministern uppehåll sig i det andra. Detta är de enda reflexioner jag anser mig med anledning af det inträffade kunna göra och jag vill endast slutligen uttala min bestämda öfvertygelse därom, att vår minister i Spanien och Portugal, som alltid gjort sig känd för stor samvetsgrannhet och plikttrohet, måste hafva haft fullgiltiga skäl för att icke återvända till Spanien utan kvarstanna i Lissabon.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet i denna punkt hemställt bifölls af kammaren.

Efter föredragning af *punkten 3:o*, angående öfriga ordinarie anslag, begärdes ordet af

Herr Kronlund, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet vid denna punkt för att påpeka en tilldragelse under förra året, som väckte en viss uppmärksamhet och tillika undran öfver vår diplomatis passivitet. Det förekom, såsom herrarne kanske minnas, i den franska tidningspressen några

*Angående
beskickningar
och konsulat.
(Forts.)*

*Angående
utrikesdepartementets ordinarie anslag.*

Angående
utrikesdepar-
tementets ordi-
narie anslag.
(Forts.)

meddelanden om Nobelprisen, som voro i hög grad vilseledande för den franska läsekreten. Sålunda läser man uti en fransk landsortstidning om Nobelprisen följande passus: »Nobelprisen. Kristiania den 10 december. Stortinget har tillerkänt herrar Moneta och Renault det Nobelska fredspriset.» Sedan räknas upp hvilka pris som utdelades och så slutar det: »Hvar och en har erhållit utom priset som detta år uppgår till 190,000 francs ett diplom och en guldmedalj.» Ja, en dylik notis i en fransk landsortstidning borde icke betyda mycket i och för sig. Men så kommer nästa dag en större Paristidning med stor spridning och innehåller följande meddelande om samma sak: »Äfven detta år har Frankrike fått en rik andel af de lagrar, som utdelas i Kristiania enligt Nobels förordnande. Tvenne af dess söner, doktor Laveran och juristen Louis Renault, äro bland de lagerkrönta».

»Fyra pristagare, professor Michelson från Chicago, doktor Buchner från Berlin, den franske läkaren Laveran och den engelske diktaren Rudyard Kipling, ha begifvit sig till Kristiania för att emottaga de pris, som tilldelats dem.»

»Under det att Vetenskapsakademien utdelade dessa pris, delade Stortinget Nobelpriset för freden mellan herrar Ernesto Theodoro Moneta och Louis Renault.»

Äfven världstidningen Le Temps innehåller redogörelse för dessa saker, så affattad, att dess läsare lätt kunna få det intrycket, att Nobelinstitutionens centrum vore Kristiania. Det är, synes det mig, ingalunda likgiltigt, hvarken ur praktisk eller ideell synpunkt, om denna uppfattning blir utbredd i utlandet. Vi äro ju, enligt min åsikt, med rätta stolta öfver, att vår landsman Nobel till Sverige förlagt det hufvudsakliga utdelandet af Nobelprisen. Vårt land och våra vetenskapliga institutioner blifva därigenom så småningom ett slags brännpunkt, dit hela den vetenskapliga och litterärt intresserade världen riktar sin uppmärksamhet och sina blickar, och våra vetenskapsmän och lärde komma också därigenom att intaga en alldeles särskild betydelsefull ställning såsom domare på den andliga forskningens område. Att vi därför icke med jämnmod kunna se, att Nobelpriset beröfvas dess ursprungsbeteckning, är tämligen naturligt. Man frågar därför, hvad som åtgjorts för att förhindra, att denna missuppfattning blir spridd i utlandet och i detta afseende hade man väl från legationen i Paris förväntat åtminstone ett enkelt beriktigande af dessa notiser. Detta synes emellertid icke hafva skett, åtminstone har det icke kommit till svenska allmänhetens kännedom, och har det icke skett, synes det vittna om en tämligen stor likgiltighet för pressens betydelse, en likgiltighet, som förut kanske hört till god ton bland våra herrar diplomater, men som nu med vår nuvarande intresserade och vakna utrikesledning bort försvunnit.

Hans excellens herr statsministern yttrade för en stund sedan i en annan fråga, att vårt land icke bör intaga någon skymundandep plats i världen, och därutinnan ger jag honom fullkomligt rätt. Det är energiskt och outtröttligt upplysningsarbete om vårt land i utlandet, som vi behöfva, och i det afseendet synes mig verkligen vår diplomati ha uppenbar skyldighet att föregå med godt exempel.

*Angående
utrikesdepar-
tementetsordi-
narie anslag.
(Forts.)*

Vi ha ett annat exempel, som förra året också gafs. Då afgafs nämligen till en främmande makt en konsulatrapport om Sverige, som väckte mycket uppseende och mycket beklagande. Denna rapport, som delvis refererades i vår svenska press, innehöll en redogörelse för våra ekonomiska förhållanden och framtidsmöjligheter, men skildringen af dessa andades i hög grad pessimism och misstroende, hvilket är så mycket mera beklagligt, som de grunder, hvarpå denna rapport stödde sig, utgjordes af felaktiga uppgifter i faktiska afseenden och bristande kännedom om en hel mängd förhållanden, som inverka på bedömandet af våra naturliga resurser och vår ekonomiska ställning. Det vore, synes mig, i hög grad ledsamt, om man i Frankrike, som ju synes vara så sympatiskt stämdt mot oss och som för vårt penningefattiga land utgör en så värdefull lånemarknad, skulle genom en dylik rapport bibringas en oriktig föreställning om vårt land och dess resurser. I den svenska pressen har icke förekommit någon uppgift om att man från vår sida beriktigt felaktigheterna i denna rapport. Under hand har jag fått veta, att från enskildt svenskt håll ett beriktigande införts i franska facktidskrifter. Nu vore det af stort intresse att få från hans excellens herr utrikesministern konstateradt, huruvida dessa beriktiganden skett på sådant sätt eller varit af sådan auktoritativ art, att man verkligen kan hoppas, att nämnda rapport icke medfört någon för vårt land ogynnsam verkan hos en af oss så högt uppskattad och värderad nation som den franska nationen. Det är denna sak, som jag velat framdraga för kammaren.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: De två frågor, som herr Kronlund framställt och på hvilka han önskar svar, gälla hufvudsakligen utrikesledningens och diplomatiens förhållande till pressen. Jag kan försäkra herr Kronlund, att det är ingen, som har någon den minsta ringaktning för pressen, åtminstone icke jag, utan tvärtom. Jag har också gått i författning om ett upplysningsarbete i utlandet af ganska omfattande art. Att nu för herr Kronlund och kammaren redogöra för detaljer i detta arbete är icke riktigt lämpligt och skulle icke alls gagna saken, men jag kan försäkra, att den sidan af saken absolut icke försummas. Hvad beträffar den konsulatrapport, som herr Kronlund omnämnde, så kom det redan förra året till allmänhetens kännedom, att en sådan rapport afgifvits.

*Angående
utrikesdepar-
tementets ordi-
narie anslag.
(Forts.)*

Jag kan icke heller härom lämna några närmare detaljerade upplysningar, men jag kan säga, att verksamma åtgärder vidtagits såväl för att den franska allmänheten skall få en riktigare uppfattning i denna fråga, som ock för att något dylikt, såvidt möjligt, icke för framtiden upprepas.

Herr Broström: Herr talman! Vid föredragningen af denna punkt vill jag fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som icke bör få passera oanmärkt. Jag hänсыftar härvid på det förhållande, att flera af våra legationer under ganska afsevärd tid äro utan sina ordinarie chefer. Jag tänker här närmast på ministerposterna i Washington och Köpenhamn. Vi känna alla, att det dröjde ganska lång tid, innan vi fingo något sändebud utnämndt i Washington, och då sedermera denna post blef besatt på ett sätt, som väckte allmän tillfredsställelse i vårt land, dröjde det icke dess mindre rätt lång tid, innan sändebudet kom öfver till landet där borta och i utöfvande af sin funktion. Men han hade icke varit där mer än ett fåtal månader, förrän han återvänder till Sverige. Sedan han ganska länge varit hemma, fingo vi helt nyligen kännedom om att det ansetts nödvändigt sända honom som tillförordnad sändebud till Köpenhamn.

På ministerposten i Köpenhamn hade vi ju en representant, till hvilken den svenska nationen satte mycket stort förtroende, och äfven om det synes sannolikt, att herr Hammarskjöld skall genomgå alla de högre posterna i vår administration, förefaller det dock ganska märkvärdigt, att man utnämnde honom till landshöfdingeposten i Uppsala län, innan man hade klarhet om hvem som skulle bli hans efterträdare i Köpenhamn. Jag kan mycket väl förstå, att sådana förhållanden kunna inträffa, att ett ombyte på en post måste ske och det kan dröja afsevärdt lång tid innan man kan finna en lämplig efterträdare, men jag vågar bestrida, att särskildt hvad gäller Köpenhamn förhållandena varit sådana, att man nödgades taga herr Hammarskjöld från Köpenhamn i brist på lämplig person att placera på landshöfdingeposten i Uppsala, innan man hade kännedom om hvem man hade att sätta på den särdeles kräfvande sändebudsposten i Köpenhamn. Då de politiska förhållandena sedermera utvecklade sig så, att man omöjligt kunde låta beskickningen i Köpenhamn skötas af legationssekreteraren, så hade man ingen annan åtgärd att vidtaga än att beröfva oss den ordinarie innehafvaren af sändebudsposten i Washington och sätta honom som tillförordnad sändebud i Köpenhamn.

Vi ha fått en ny beskickning i Japan och vårt sändebud där hade icke varit ute mer än ungefär fyra eller fem månader, innan han kom hem igen, och då han kom hem, tilldelades honom, såsom vi veta, det ena förtroendet efter det andra, hvilket uppehöll honom här i hemlandet väsentligt längre tid än den

för sändebud medgifna semestertiden. Då vi här under de senare åren afsevärdt höjt anslagen för vår representation i utlandet, är det ett särdeles beklagligt förhållande, om dessa poster, hvilka vi med rätta tillmäta en sådan betydelse, skola under betydligt långa mellanrum stå beröfvade sina ordinarie innehafvare. Jag har naturligtvis intet yrkande i den föreliggande frågan, men jag har ansett det vara af sådan betydelse, att den dock borde anmärkas.

Angående
utrikesdepartementets ordinarie anslag.
(Forts.)

Med herr Broström förenade sig herrar *Palme*, *Röing* och *Larsson* i Göteborg.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 4:o—11:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12:o).

Lades till handlingarne.

Punkten 13:o).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

¶ Härefter lämnades ordet till

Interpellation.

Herr Zetterstrand, som yttrade: Herr talman, mina herrar! På senare tiden har man allt emellanåt i pressen sett uppgifvas, att sillfisket i Bohuslän varit ovanligt rikligt, men att på grund af åtskilliga omständigheter, däribland otillfredsställande trafikordningar och för höga fraktsatser, man ej kunnat i större skala inom landet tillgodogöra sig detta billiga och nyttiga födoämne. Detta har väckt förstämning och undran på många håll, men än besynnerligare ter sig denna fråga, då man tager del af en i Stockholmstidningen för dagen förekommande notis af följande lydelse: »Luleå den 21 februari. Till följd af den alltjämt ökade silltillförseln i Narvik och då större partier hädanefter komma att exporteras därifrån till Tyskland, har järnvägsstyrelsen bestämt, att särskilda »silltåg» skola anordnas från Narvik till Vännäs, därifrån de vidare sändas med matvarutåget direkt till Malmö. Dylika tåg komma att gå tre gånger i veckan, medförande 100,000 kg. sill hvarje gång, samt skola gå oafbrutet natt och dag hela den 200 mil långa sträckan.» — Äfven om de i denna notis förekommande uppgifter äro öfverdrifna, får man väl förutsätta, att de ej sakna all grund.

För mig och flera andra framstår då osökt den frågan:

»Hafva statsmakterna äfven gjort hvad i dess förmåga stått för att underlätta afsättningen och tillvaratagandet af den Bohuslänska sillen?»

För att få denna fråga under debatt anhåller jag härmed om kammarens benägna tillåtelse att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande spörsmål:

1:o) Hafva från regeringens eller järnvägsstyrelsens sida några åtgärder vidtagits för att underlätta afsättningen af sillfångsten inom landet?

samt om så ej skett:

2:o) Ämnar regeringen vidtaga några åtgärder i dylikt syfte?

Herr Zetterstrands ifrågavarande anhållan blef af kammaren bifallen.

§ 17.

Herr *A. P. Risberg* aflämnade en motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för afhjälpande af den rådande bristen på folkskollärare.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 242, bordlades på begäran.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren, på hemställan af herr talmannen, att uppskjuta handläggningen af öfriga på föredragningslistan förekommande ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes härupå kl. 4,1 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.